

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Nummer 9

VALNUMMER 1926

Pris 25 öre



Arbetarkvinnor!

Valen,

som nu äga rum, äro av synnerligen stor betydelse. De komma att bli utslagsgivande för den svenska politiken många år framåt.

Det bristande intresse

inom arbetareklassen och särskilt bland dess kvinnor, som visats landstingsvalen, måste därför bekämpas. Endast genom energisk, målmedveten uppmarsch kan reaktionens nuvarande hets mot arbetarklassen övervinnas och dess brutala sätt att avbryta den socialdemokratiska regeringens reformpolitik få det svar, som fordras av en målmedveten arbetarklass.

Vi ha ej rätt att klaga

över den behandling vi röna, när vi som rättmätiga medborgare av slöhet lämna alla medel i motståndarnas händer. Det är egna gärningars sädd vi skörda, då våra rätts- och solidaritetsprinciper bliva åsidosatta av de borgerliga.

Med rättigheter följer ansvar,

det få vi lov att minnas. De 66 procent självförsörjande kvinnor av småfolket, som vid föregående val sutto hemma, är en skrämmande bild på intresselösheten hos stora grupper av det arbetande folket. Dessa måste bringas till insikt om hur ansvarslöst de handlat mot sig själva och sin klass. Reaktionen har lika starkt stöd i valskolkarna bland arbetarklassen som i egna anhängare.

Valens betydelse.

Genom rätten att välja landstingsledamöter hava vi även inflytande på första kammarens sammansättning, vilket vi nogsamnt måste beakta. Alla arbetarklassens vitalaste frågors lösning är beroende därpå. Här sitta de ståndaktiga nej-sägarna till alla verkliga reformer för det arbetande folket, vilket är en skam för oss, då vi äga makt att bryta dess välde.

Landstingens kommunala betydelse är också stor. Vid landstinget avgöras många frågor, som för de mindre bemedlade äro av högt värde. Det är de små hemmen, som äro mest beroende av att god sjukhusvård i alla dess former ordnas, att den humanitära omvårdnaden vinner utsträckning och kulturuppgifterna bliva tillgodosedda.

Hur skola vi rösta?

Vid senaste riksdagen ådagalades klart och tydligt, att för det arbetande folket finnes icke mer än ett verkligt reformparti, ett parti som på allvar slår vakt om dess intressen, nämligen det *Socialdemokratiska Arbetarepartiet*.

För de borgerliga, särskilt högern, framstår den sociala omvårdnaden mest som *orsak till betungande skatter*, och därför är helt naturligt deras intresse inriktats på att motarbeta genomgripande reformkrav.

Arbetarkvinnor! Vilja ni tillbakagång eller framåtskridande?

Småfolkets kvinnor, vare sig de arbeta inom industri, handel, jordbruk eller som hustrur inom hemmen, torde på den frågan endast kunna svara: »Vi vilja framåtskridande. Vi vilja reformer för vårt eget, våra familjers och barns bästa. Ingen av oss tvekar hur vi skola rösta. Vi rösta med

Arbetarepartiet.»

Alla reserver måste fram.

För att åstadkomma detta måste ett intensivt, upplysande, agitatoriskt arbete utföras bland arbetarkvinnorna. Kom ihåg, att högerns kvinnor slutit upp vid valen i mycket större procent än arbetarklassens kvinnor. Se därför till, att ingen av edra anhöriga eller grannar sitter hemma och är överksam på valdagen. Upplys de oförstående vilken betydelse i socialt, humanitärt och kulturellt hänseende det har för arbetarklassen, att socialdemokratien vinner vid valen. Begär att de kämpa vid eder sida.

Fram alla kvinnor från de mångtusende små hemmen och från förvärvsverksamhetens skiftande områden och rösta med

Arbetarepartiet!

Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Inför valet.

Av Ivar Vennerström.

När den socialdemokratiska arbetarrörelsens båda hövdingar, Hjalmar Branting och Fredrik Thorsson, för alltid stego ut ur ledet, hyste nog många socialdemokrat en farhåga för hur det skulle gå för den yngre socialdemokratiska generation, som nu tog ledningen inom socialdemokratin och inom dess regering. De nya männen vid makten ha till stor del fått sin fostran inom Socialdemokratiska ungdomsförbundet och kunde ju icke tala med samma myndighet och auktoritet som de bortgångna veteranerna. Bland motståndarna hoppades man ohögligt, att det skulle gå så illa som möjligt. Man önskade och förespådade en inkompetensens och vanskötselns regering, så att man för framtiden vore besparad nya socialistiska experiment. Nu är den Sandleriska regeringen fallen, den yngre socialistiska generationen vid regeringsansvaret har prövat sina krafter, och man är i stånd till ett första bokslut. Har det rika arvet från Branting och Thorsson blivit förlösat av kläpare, eller har det förmerats av trogna förvaltare?

Om Rickard Sinders statsministergärning vittnar en motståndare-tidning, Frisinnad Ungdom: "På ett utomordentligt sätt lyckades han med vad ytterst få skulle kunnat — att uppbära den nästan förkrossande tyngden av Brantings fallna mantel. Han gjorde det på ett sätt som vann sympati och respekt. Det skulle vara olyckligt om han nu för alltid försvunne, ty han representerar det bästa inom den svenska socialdemokratiska rörelsen." Ingen kunde vara bättre skickad än Brantings mångårige arbetskamrat i Genève, Östen Undén, att fullfölja dennes internationella fredsbyggargärning, och om honom vittnar Frisinnad Ungdom: "Han löste med stor skicklighet de svåraste problem,

som svensk diplomati ställts inför på långliga tider. Han har gjort det svenska namnet känt och aktat ute i världen." Under Per Albins ledning genomdrevs äntligen nedrustningsreformen, varigenom militärorganisationen väsentligen nedskars och omlades, och ett trettiotal miljoner årligen räddades till skattelindringar och socialreformer. Finansminister Wigforss fullföljde med obönhörlig konsekvens Thorssons sparsamhetspolitik, gav skatte-dragarna i present en betydande skattelindring å den direkta skatten samt kaffetullen och sockerskatten, fick sin budget antagen i nästan oförändrat skick och påbörjade genom kansli-reformen en skarp beskärning av den högre byråkratin. Socialminister Möller ryckte genom sin friska aktivitet upp socialförsäkringsfrågorna, bland dem moderskapsförsäkringen, ur träsket, och även om de flesta av hans förslag föllo på det borgerliga motståndet, har det varit av oskattbart värde för all arbetarklassen, att den socialdemokratiska regeringen begagnat regeringsmakten till att grundligt utreda socialförsäkringsproblemen, utarbeta lagförslagen och ställa dem i den allmänna diskussionens förgrund. Justitieminister Nothin har lyckosamt fortsatt arbetet på en rationell jordlagstiftning till gagn för den fattigare jordbruksbefolkningen och har fått åbolagen och skifteslagen godkända. Under jordbruksminister Linders ledning har lagts upp planen till ett storslaget kolonisationsprogram o. s. v.

Regeringen Sandler kan med lugn möta granskningen av dess fögderi. Den har fortsatt Brantings och Thorssons goda traditioner, ett oförtröttat arbete till gagn för det arbetande folket. Den har gjort sig väl förtjänt om arbetareklassen genom de arbetsresultat, den inhöstat,

och det reformprogram, den lagt upp för framtiden. Den har visat, att en socialdemokratisk regering kan uträtta betydande ting för de folkskaror, som mest behöva samhällets omvårdnad, och detta även om maktmöjligheterna äro begränsade genom en parlamentarisk minoritetsställning.

Den socialdemokratiska regerings- och reformpolitiken är avbruten, Karl Gustaf Ekman har tagit ledningen för regerings- och reformarbetet. Att han använde Stripa som vapen att slå regeringen Sandler till marken berodde bara därpå, att han till varje pris ville erövra regeringsmakten åt det frisinnade partiet. I Stripa-affären låg intet som sakligt motiverade ett regeringsskifte. Nu, sedan Stripa gjort sin tjänst, vilja de borgerliga partierna alls icke höra talas om Stripa. Ordet Stripa tråkar ut dem, de äcklas, när en socialistisk talare reder ut arten av den borgerliga direktivpolitiken. Låtom oss tala om något roligare, tycker borgarklassen. Låtom oss tala om sommarvädret och skördeut-sikterna. Men socialdemokraterna komma att tala om Stripa, ideligen, ideligen. Ty Stripa är ljusstrålen, som avslöjar det borgerliga samhällets s. k. sociala mentalitet och den borgerliga vänsterns försvurenhet till de krassa arbetsgivaresynpunkterna.

Socialdemokraterna komma att tala om de 128 arbetslösa gruvarbetarna i fem socknar runt omkring Stripa, som arbetslöshetskommissionen enligt de frisinnades direktiv avstängt från statshjälp. Varför skola dessa arbetslösa och deras familjer tvingas att svälta eller falla fattigvården till last? Ha de arbetat vid Stripa? Visst icke. Ha de för övrigt haft något att göra med Stripa-konflikten? Blankt ingen-

Storstrejken i England.

Gruvarbetarna i England hade länge kämpat under trycket av de osäkra förhållandena inom gruvindustrin, då den lockout, som blev den direkta orsaken tillorstrejken, utbröt. Man hade haft klart för sig, att de subventioner, som staten utbetalade till kolgruvorna för att de skulle kunna fortsätta driften och bli i stånd att betala gruvebetarna något så när drägliga löner, icke skulle kunna fullföljas i längden. Så blev även fallet. Regeringen fann sig nödsakad att indraga dessa subventioner och en rekonstruktion av industrin tycktes nu vara det enda, som skulle kunna förhjälpa den på fötter igen.

Den av regeringen tillsatta kolkommissionen hade också i likhet med den s. k. Sankeykommissionen år 1919 förordat denna utväg såsom den enda möjliga och i anslutning därtill utarbetat ett förslag till en genomgripande omorganisering av hela gruvindustrin. Gruvebetarna omfattade kommissionens förslag med förståelse och sympati och ställde sig helt bakom kravet på rekonstruktion. Gruvägarna däremot ville icke gå med på en sådan lösning. Ett förverkligande av planen skulle nämligen komma att innebära ett kraftigt ingripande från statens sida i deras rätt att själva sköta sina företag. De krävde i stället betydande lönereduceringar och förlängning

ting. De ha icke påbörjat strejken vid Stripa, de ha icke röstat för dess igångsättande, de kunna icke heller rösta för dess avslutande, de äro kanske oorganiserade eller tillhöra Landsorganisationen, under det att Stripa-arbetarna tillhöra den syndikalistiska organisationen. Några hundratal ovidkommande fattiga människor skola utsättas för svält och nöd för att Stripa-arbetarna skola tvingas till underkastelse under sina arbetsgivare, sådan är samhällets sociala rättfärdighet och neutralitet under Karl Gustaf Ekman's ledning. Om Andersson har begått ett brott, så skall Pettersson, som ej haft med brottet att skaffa, hårt straffas, sådana äro de frisinnades rättsprinciper, efter vilka

av arbetstiden från 7 till 8 timmar pr dag och förmenade, att där-est endast arbetarna gingo med på dessa krav, skulle nog gruvindustrin bära sig.

Vid de förhandlingar, som kommo till stånd mellan gruvebetareförbundet och gruveägarna, skänkte regeringen sitt stöd åt de senare bekräftande kravet på att gruvebetarna först skulle gå med på en sänkning av minimilönen, innan man gick in för en prövning av kommissionens förslag. Gruvebetareförbundet å sin sida hävdade, att några lönereduceringar icke finge vidtagas, förrän garantier lämnats för att den i kolkommissionens rapport förordade rekonstruktionen bleve genomförd. Sedan sådana garantier lämnats, skulle gruvebetarna så långt de kunde tillmötesgå gruveägarna för att en rekonstruktion verkligen skulle kunna komma till stånd. Ännu medan förhandlingarna härom pågingo, etablerade gruveägarna lockout den 1 maj, omfattande hela gruvindustrin.

Det var klart, att en sådan åtgärd ingalunda var ägnad att bidra till en lösning av den synnerligen svåra konflikten, utan tvärtom tillspetsades den ännu mer. Gruvebetareförbundet väddade till de övriga förbunden om medverkan i form av sympatiåtgärder, och den 3 maj överlämnade förbunden sina strejkfullmakter till

samhället skall styras i den borgerliga enhetsfrontens tecken.

Skall den Ekmanska regeringen fullfölja den socialdemokratiska regeringens avbrutna sociala reformarbete? Skall den utan tunnning verkställa 1925 års nedrustningsbeslut? Skall den gå till höger eller vänster? Därom vet ingen i denna stund någonting. Regeringens programförklaring "lyser ej av någon radikal låga", erkänner utrikesminister Lövgren. Den räknar upp en mängd frågor, som ska utredas och iakttagas, men nämner intet huru de ska lösas. Den är vita plåstret. Ur statsrådets offentliga tal är ingen klarhet att hämta. Regeringen vet icke vad den vill. Ekman är en lyhörd politikus, han lyssnar med både



Gruvebetarehustru med barn.

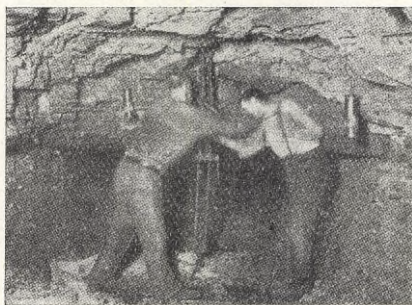
landsorganisationens generalråd, som lät meddela regeringen, attorstrejken skulle utbryta samma dag. Genom att lamslå samhällets viktigaste funktioner sökte man göra strejken så effektiv som möjligt. Den iscensattes emellertid under de mest ogynnsamma förhållanden. Omkring en miljon arbetslösa funnos i landet och det var att befara, att många av dessa, som under årtal icke haft någon kontakt med fackföreningsrörelsen, skulle passa på tillfället att förtjäna en slant, även om det skulle ske på de stridande kamraternas bekostnad. Det gällde därför att avveckla striden, innan samhället allt för mycket hunnit anpassa sig efter de nya förhållandena.

När därför kolkommissionens ordförande, sir Herbert Samuel, förelade ett medlingsförslag, som bland annat gick ut på att statsunderstödet skulle förnyas för en tid framåt och att lönereduceringar icke borde vidtagas förrän garantier lämnats

vänsterörat och högerörat efter folkets mening. Han bidar valets utslag. Den Ekmanska regeringen vill vad folket vill. Den går åt vänster, om folket i val går åt vänster, den går åt höger, om folket i val går åt höger. Det är valmännen och icke Ekman, som avgör den Ekmanska regeringens kurs. Må folket i val säga ifrån till Ekman, vad folket vill. Må arbetarklassens män och kvinnor gå fram till landstingsmannavalen, med den styrka och talrikhet, att Ekman tvingas höra med vänsterörat, så länge han regerar, och att en fast grundval lägges för en snart kommande socialistisk regering, som kan åter upptaga regeringen Sandler's avbrutna arbete.



Gruvarbetarebarn.



Arbetare i gruva.

för att en omorganisation enligt kommissionens plan på ett effektivt sätt genomfördes, lät generalrådet meddela, att striden skulle avblåsas, i hopp om att regeringen skulle acceptera förslaget. Strejken hade, då den avvecklades, pågått i nio dagar.

Någon uppgörelse inom gruvindustrin kom dock icke till stånd. Regeringen var glad över att storstrejken kom ur världen och lovade medverka till att nya underhandlingar komme att upptagas. Sådana höllos även, men utan resultat. Det Samueliska förslaget blev icke antaget som förhandlingsbasis. I stället hade premiärministern utarbetat ett nytt förslag, som emellertid förkastades av båda parterna.

Kolkonflikten befinner sig alltså i ungefär samma läge som före storstrejkens utbrott. Den 22 juni framlades tvenne regeringspropositioner i underhuset. I den ena föreslogs, att arbetstiden vid gruvorna skulle förlängas utöver sju timmar dagligen under en period av fem år. Den andra propositionen gick bland annat ut på att möjliggöra fullständig eller partiell sammanslagning av olika gruvföretag. Mot propositionen angående arbetstiden har gruvarbetareförbundet på det bestämdaste opponerat sig och förklarat, att det ämnar motsätta sig varje ökning av arbetstiden och varje löneminskning.

Offren efter storstrejken blevo många. Järnvägsmännen t. ex. nödgades, då strejken avvecklades, vidgå, att de begått en orätt genom att bryta gällande avtal och kontrakt och många gingo på grund härav förlustiga sina anställningar.

En internationell hjälpaktion i syfte att hjälpa de engelska arbetarna har på Fackföreningsinternationalens initiativ igångsatts. Den svenska landsorganisationen och de till densamma anslutna förbunden ha bidragit med 1,300,000 kronor,

varav 200,300 kronor i form av gåva, och resten lån. Arbetarekvinnorna i England ha likaledes tagit initiativ till bildandet av en fond för att hjälpa gruvarbetarnas hustrur och barn och riktat en vädjan till övriga länders arbeterskor att sända bidrag till densamma.

Den roll, som kvinnorna spelat inom gruvkonflikten, har icke varit av den minsta betydelsen. Den engelska kvinnotidningen, The Labour Woman, skriver härom i en artikel om storstrejken: "Generalstrejken har åstadkommit en förändrad arbetareklass icke endast beträffande olika slag av arbetare, utan även beträffande män och kvinnor. Kvinnorna i hemmen, som ju alltid ha den största känningen av svårigheterna — de tomma skåpen och tallrikarna, de hungriga barnen i deras slitna kläder och skor, det ständiga armodet — ha visat sig vara hjältar i detta ords vackraste bemärkelse. Deras entusiasm är oförminskad och deras styrka obruten."

Icke minst för deras skull hoppas vi på en snar lösning av gruvkonflikten, och en lösning, som skall leda till seger för arbetareparten.

Edith Larsson.



HJÄRTAT.

(Ur Eviga Tankar.)

*Hjärtat måste vara varmt,
om det ej skall bliva armt,
måste överallt ha kärt
vad som är dess kärlek värt.*

*Därför skall det strida
till det sista drag,
därför skall det svida
under hårda slag,
därför skall det bida
en fulländningsdag.*

*Hjärtat måste vara helt,
mellan vitt och svart ej delt,
höra blott det sanna till,
göra vad det rätta vill*

*och ej sedan tveka
om det godas makt,
ej sin Gud förneka
för Pilati vakt,
intill döden bleka
fromt och oförsagt.*

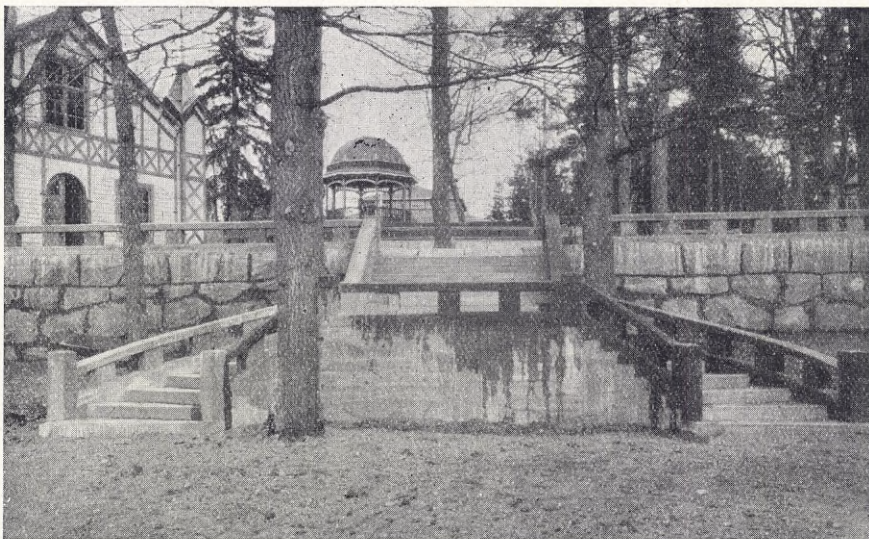
*Hjärtat måste vara rent,
kunna yppa vad det ment.
Sättas fläckar utanpå,
ingen komme inifrån!*

*Klart det skall sig spegla
uti ljusets flod,
hava till sin regla:
oskuld, frid och mod,
och sin tro besegla
med martyrens blod.*

J. O. Wallin.

*Läs uppropet å sidan 2!
Erhålles gratis från Morgon-
bris expedition, Grindsgatan
10, Stockholm Sö.*

Rekvirera!



Folkets Park i Eskilstuna.

Arbetarerörelsen och bildningsverksamheten i Eskilstuna.

Några korta antydningar kring klichéerna.

Att i en liten kort artikel samla det materiel, som skulle vara tillräckligt för en årslång följetong, faller sig helt naturligt ganska svårt. Och att i strängt koncis form försöka ge någon helgjuten bild av arbetarerörelsen och bildningsverksamheten i Eskilstuna är därför sannernigen icke lättare. Emellertid skola vi göra ett försök.

Eskilstuna har i alla tider kunnat räknas som den socialdemokratiska arbetarerörelsens säkra fäste. Och den gör det än i dag. Den har också, trots alla de försök som gjorts att splittra arbetarna, hållit sig vid full vigör och icke låtit några främmande element få bestämma över deras göranden och låtanden.

Arbetarekommunen räknar sina anor från 1893. Den har ständigt hållit stången mot alla de missriktade skott, som avlossats mot densamma och är i nuvarande stund fullt upp lika kampduglig och sund, som den var i rörelsens tidigare skeden, ja, man skulle kunna tillägga, att den nu bättre än tillförne förstår att beakta de frågor som röra sig i tiden och hålla sina medlemmar à jour med dagshändelserna. F. V. Thorsson var egentligen den man, som från början ledde fackföreningarna i staden över till partiet. För den, som närmare önskar taga del

av den strid, som då stod i Eskilstuna mellan å ena sidan Thorsson och å den andra Carl Gustaf Ekman, den nuvarande statsministern, och vilken strid titulerades "Kampen om Eskilstuna", hänvisas till Venerströms utmärkta bok om Thorsson, där hans strid med liberalerna utförligt skildras.

Järn- och metallarbetarefackföreningen i Eskilstuna räknar över 4,000 medlemmar och endast ett litet fåtal av dessa stå utanför vårt parti. Försök ha givetvis gjorts från Moskvahåll att få fackföreningen ur kommunen, men har detta alltid skamligen misslyckats. Då arbetarekommunen i sig själv räknar cirka 5,000 medlemmar, förstår man att det varit en godbit för våra "moskitter" om det lyckats för dem med detta.

Arbetarna i Eskilstuna förfoga i denna stund över 32 platser i stadsfullmäktige och kommunisterna 1. Hela antalet stadsfullmäktige är 50. Denna siffra visar tydligt nog vilken maktställning arbetarna intaga kommunalt. I hela länet ha arbetarna 4 ledamöter i andra och 3 dito i första kammaren samt 25 representanter i landstinget.

Ungdomsrörelsen i staden är även mycket stark, vilket man också kan fordra, då det var i Eskilstuna som det nya socialdemokratiska ungdomsförbundet bildades. Icke mindre än 170 redovisade medlemmar finnas i klubben. Vad kvinnorna beträffar, äro 237 kvinnor genom distriktets klubbar anslutna till kommunerna och i ett som allt till partiet inom Södermanland anslutna 870 kvinnor. Den soc.-dem. kvinnoklub-

ben i Eskilstuna förfogar över ett 50-tal medlemmar.

Vad bildningsarbetet beträffar har Eskilstuna på senare år gått fram bland de främsta. Den nya teater, som under föregående år invigdes, har blivit ett betydelsefullt plus för stadens bildningstörstande, icke enbart genom den nya scenens tillkomst utan även därigenom att i samma byggnad inrymmer A. B. F:s föreläsningssal, studierum och bibliotek. Under föregående termin hölls genom A. B. F:s Eskilstunaavdelnings försorg icke mindre än 103 föreläsningar, en mängd teateraftnar, konserter m. m. samt var i verksamhet 31 studiecirkel i skilda ämnen om tillsammans 365 deltagare.

Eskilstuna ståtliga Folkets park må heller icke förglömmas då det gäller att tala om bildningsarbetet. Denna park skötes på ett mönstergillt sätt och teateraftnarna under sommaren äro i regel fulltaligt besökta av en intresserad och förstående publik. "Endast det bästa är gott nog", är parkstyrelsens motto och detta har den följt i alla år och därigenom också vunnit förstärkelse för sin strävan att bjuda endast det bästa.

Så var det då med några korta rader ordat om arbetarerörelsen och bildningsverksamheten i Eskilstuna, på långt när icke tillräckligt för en rättvis bild av desamma, man kanske tillräckligt dock såsom text till bilderna. S b g.

Ett socialdemokratiska kvinnornas valting i Eskilstuna.

Lördagen den 31 juli och söndagen den 1 augusti voro soc.-dem. kvinnor från Västmanland och Södermanland samlade till kamratfest och ett stort sommarmöte i Eskilstuna.

Kamratfesten hölls i A. B. F:s lokaler i Nya teatern. Icke mindre än ett 80-tal kvinnor hade hörsamat kallelsen från Västmanland, ett synnerligen anmärkningsvärt stort antal, då man betänker att resenärerna utgjordes av hustrur från såväl närmare som fjärrare platser i Västmanland, vilka per buss eller bil mött upp, samt ett lika stort antal från Sörmland.

Kamratfesten började med musik å fiol och piano av hrr Bertil Lindberg och Axel Andersson, varpå fru Ellen Svedberg öppnade det hela med ett hälsningstal däri hon vände

sig särskilt till främlingarna och de inbjudna gästerna.

Agda Östlund talade härefter om kvinnorna och partiet och uppehöll sig särskilt vid den nu aktuellt blivna frågan om kvinnoklubbarnas vara eller icke vara och det framkastade förslaget om att de socialdemokratiska kvinnorna i stället skulle ansluta sig till arbetarekommunerna. Hon var ingen vän av det soc.-dem. kvinnoförbundets slopande och trodde att den socialdemokratiska rörelsen i sin helhet skulle förlora på, om det skulle upphöra att finnas till. Kvalitetsarbetet skulle försvinna och kvinnorna skulle heller icke förmå uträtta ett så gediget arbete för de socialdemokratiska idéernas framgång, som de nu kunna göra inom klubbarna.

Efter fru Östlunds föredrag, som belönades med en tacksam applåd, blev det åter musik, varefter avåts en enkel tesupé, serverad å A. B. F.-lokalerna. Efter denna vidtog en stunds diskussion över det ämne här ovan berörts i vilken en del talarinnor deltog. Samtliga voro av samma uppfattning som talarinnan, varför vid diskussionens slut densamma fick utgöra svaret på frågan.

Söndagens första talare var riksdagsman Bror Lundkvist, som höll föredrag om "Landstingen och dess uppgifter".

Talaren genomgick mycket noga landstingens arbetssätt och särskilt det sörmåländska landstingets arbete. Berörde dess sjukvårdande verksamhet, dess barnhem, dispensärer, den kroniska sjukvården, epidemisjukvården, lungtuberkulosvården, undervisnings- och uppfostringsarbetet m. m.

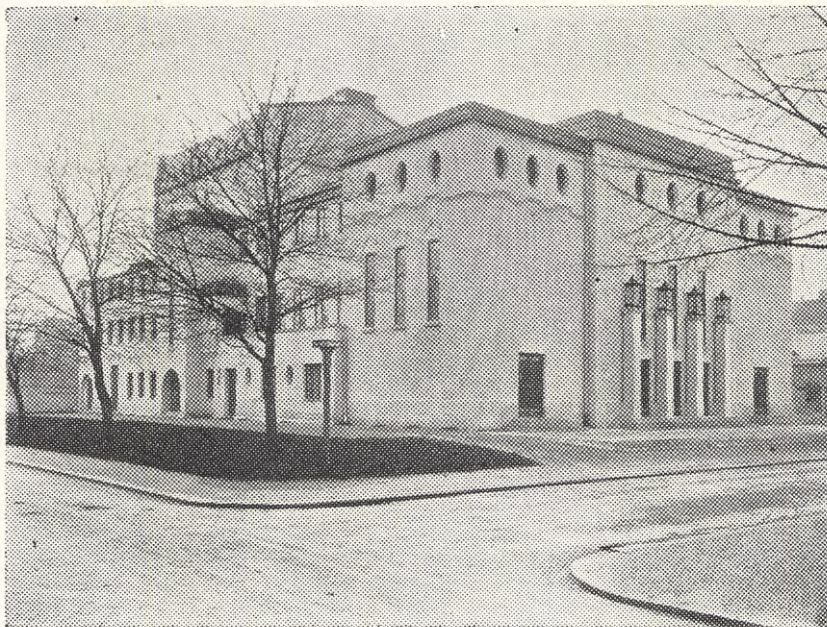
Det instruktiva föredraget belönades med en varm applåd.

Efter detta sitt föredrag fortsatte talaren med att tala om valutsikterna och gav en god framställning över situationen f. n. i valhänseende, även detta föredrag intressant och livligt applåderat.

Härefter vidtog diskussion med Ida Olsson från Västerås som ordförande. Fru Agnes Söderquist från Västerås lämnade en kortare redogörelse över förhållandena i Västmanland, särskilt i anslutning till landstingsvalen och möjligheterna för arbetarepartiet där att göra sig gällande.

Fru Ester Bäckman från Eskilstuna skulle nu ha talat om de förestående stadsfullmäktigevalen, men på grund av den långt framskridna tiden inskränkte hon sig till att nämna de närvarande till livligt delta-gande i de förestående valen.

Sedan riksdagsman Lundkvist, fru Käll från Sparreholm och Agnes Söderquist haft ordet för olika upplysningars lämnande avslöts valkonferensen och efter lunchrast tog sommartinget vid ute i Folkets Park med Agda Östlund och Gustav Möller som talare. Agda Östlunds tal åter-



Nya Teatern i Eskilstuna där A. B. F:s nya lokaler äro inredda.

Det stora äventyret.

Det var den 31 juli 1926. En del av de västmanländska städerna och brukssamhälleerna hade en alldeles för bedrövlig uppsyn. På trapporna vid hyreskasernerna och på bräderna utanför stugväggarna sutto alla manfolken hängfärdiga och snopna. Och det märkvärdiga inträffade att det var precis likadant i grannlandet Sörmland. Och ungarna sprungit kring knutarna och backarna som vilsna får, eller rättare, getter. Inte ett kvinnfolk syntes till, ja på flera mil skulle man inte kunnat uppbära något annat fruntimmer bland arbetsfolket än den döva gåsvakter-skan vid Saladamm. Och hade hon bara haft reda på vilka märkliga tilltag kvinnfolken planlagt, så hade också hon lämnat de sina åt sitt öde och givit sig av.

I den gamla smedstaden Eskilstuna i Sörmland var det dock en faslig uppstån-

finnes på annat ställe i tidningen och Gustav Möller höll sitt föredrag i huvudsaklig anslutning till Stripaffären, vilket blivit utförligt refererat i dagspressen.

Härefter samlades kvinnorna och avtackade varandra. Stämningen hade hela tiden varit mycket god och blev för mången en verklig upplevelse. Alla enades om att denna form för sammankomster var särdeles lycklig och önskade att även framdeles sådana anordnades. Leven höjdes för den soc.-dem. kvinno-rörelsen och man åtskildes för att ge sig ut på färdevägarna hemåt.

delse. Sin allra vackraste festskrud hade staden klätt sig i. De stora svarta fabriker sågo riktigt glada och trevliga ut. Den stora ån sken ren och blank och syntes vara i sprittande humör och alla parker nystädade och med sina allra finaste blomsterdräkter.

Och de stora svarta smederna renträttade och nyrakade och helgdagsklädda. De sågo alls inte hängfärdiga och snopna ut, utan stolta och kavata. Och det hade de också skäl till ty denna dag, lördagen den 31 juli och nästa dag söndagen den 1 augusti, räknade deras goda stad som gäster kvinnfolken från hela länet och från grannlandet också. Och det var inte de förnämligare fruntimren, utan det var deras egna arbetskamraters anförvanter som samlats i deras egen stad för att hålla ting. Tänka sig det, en hel stad översvämmad av kvinnfolk, som håller ting, det var ju klart att det skulle vara uppståndelse. Ett väsende hade det också varit för detta ting i flera månader. Hela sta'n d. v. s. smederna och deras kvinnor hade haft riktigt knogigt med att hinna få allt klart till ett värdigt och ståndsmässigt mottagande av de otaliga gästerna.

Och man hade lyckats imponerande, ja, till den grad, att den förnämligaste gästen på tinget, lagstiftarinnan, kommen från staden som kallas "den stora och sköna synderskan", alldeles höll på att krympa ihop av häpnad och beundran. Det gamla kära Folkets Hus, smedernas eget hus, hade tagit skepnad av ett nytt, fullt modernt hotell, eller logement, som det numera heter. Alla den nyare tidens krav voro här tillgodosedda, ja t. o. m. ordningsföreskrifterna fanns. Och att dessa voro

Ur Agda Östlunds tal i Eskilstuna 1 augusti.

Tal. erinrade inledningsvis att de kommande valen komma att få oerhört stor betydelse för lång tid framåt och fortsatte:

Skola vi kvinnor intressera oss för valen? Ja, den frågan behöver man väl knappast diskutera. Man vädjar eljest till kvinnorna från alla håll. Arbetarörelsen vädjar till kvinnornas medverkan i kampen för arbetareklassens frigörelse. Nykterhetsvännerna vädja till kvinnorna att vara med och fostra ungdomen till karaktärfasta människor. Fredsvännerna vädja till kvinnornas ansvarskänsla. Överallt väntar man en mycket stor insats just av dem. Och nu, då de äro medborgare, är klart för alla att deras insats icke är likgiltig.

Här har i dag också samlats ett mycket stort antal kvinnor från två län. Från norr och söder ha de kommit för att mottaga nya impulser och göra sig mera kampdugliga inom sina socialdemokratiska organisationer. Ja, man behöver sannerligen icke diskutera om kvinnorna skola vara med. Men det intresse, som tagit sig uttryck i detta möte, är värt det största erkännande.

Dock måste man på samma gång fråga sig, om kvinnorna hittills gjort allt som i deras förmåga står för att få fram sina

fullt moderna kan man förstå därav att de innehöllo 17 punkter. Ett par ex.: "Dörrarna hållas stängda för hundar och manfolk", "Förbudet att ligga på annat än den glada sidan", "Tiga är silver, talar gör Agda". Två skeppslaster ejderdun hade för logementets räkning hemtagits direkt från Söderhavsöarna.

Man kan förstå att det nog hade varit fläng, men så voro också alla glada och belättna, t. o. m. en stackars "försummad" äkta man som av främlingarna blev omhändertagen och omhuldad på allt sätt.

Nå men vad i all världen skulle alla kvinnfolken hålla ting om? Det stundar ju inte till krig, och inte ha vi hungersnöd i landet mer än vi äro vana vid, och inte ha manfolken varit särskilt oresonliga just nu heller. Jo, se kvinnorna hade kommit underfund med att nu kunde inte deras manfolk reda sig själva längre, när det gällde de mäktiga i landen. Nu hade alla de, som inte räknade sig till arbetsfolket, samlat ihop sig och beslutat att tukta till de oresonliga arbetarna ordentligt. Men då tyckte kvinnfolken, som mycket väl kommo ihåg hur det var när far stod i smedjan eller gick i gruvan 14 timmar i sträck, och avlöningen ändå inte ville räcka till amerikanskt fläsk och sill,



Agda Östlund.

synpunkter på föreliggande frågor. Jag menar därmed icke att det ovillkorligen skall vara kvinnor i representationerna, utan vad jag syftar på är detta: Ha kvinnorna i vederbörligt antal deltagit i valarbete och röstningar?

Nej, det antalet är ännu för litet. Och det har blivit sagt med siffror vid föregående val, att olika grupper av kvinnor, icke minst de självförsörjande, i stor utsträckning försumma att använda sin rösträtt. Och dock kunna vi vara eniga om att levnadsvillkoren för dessa kvinnor visst icke äro så lysande, att de ej ha anledning att önska dem bättre.

Landstingsvalen beröra hela vår hushållning, de beröra undervisning, upp-

utan att man måste komma i skuld till patron eller direktören, och när det inte var att tänka på att mor skulle ha en helgdagskjol eller ett par snygga skor, nu tyckte de att här behöva vi vara fler till försvar mot rikemansmakten och här behöva vi talas vid om hur och vad vi ekola göra. Och som man mycket väl visste att just de stora starka smederna i Eskilstuna hade särskild kläm på detta slags försvar, samlades man där till detta ting. Och tinget varade i dagarna två och det rådslogs och planlades för den kommande striden och man sjöng och spelade och åt och drack och var glad över att man nu visste vad man skulle göra. Och på landsvägar, på tåg och båtar gick färden åter till hembygderna. Och det var så skönt att åter vara hemma hos man och barn, men man kände också att man fått något att lysa upp vardagligheten med, något av det stora äventyr som Carl Gustav satte i scen och som ingalunda är något glatt äventyr för arbetarklassen och kanske inte ens för honom själv. Det äventyr som arbetarkvinnorna upplevde dessa dagar i smedstaden skall säkert skapa tillförsikt i arbetet för en lycklig lösning även av det stora.

Agnes.

fostran och fattigvård och en mycket omfattande och betydelsefull sjukvård. Ja, jag tror mig kunna säga att landstingens verksamhet på dessa områden blivit mer och mer mångsidig och omfattande, ju flera representanter vi kunnat sända som med social vidsyn och god vilja sökt lösa dessa hittills undanskjutna frågor.

Någon tidning skrev att kvinnorna måste skaffa sig erfarenheter och sakkunskap i här föreliggande frågor. Javisst. Men hur får man erfarenheter? Jo, naturligtvis hela livet igenom. Och jag är nog förmäten att anse, att arbetareklassens kvinnor ute i livet samlat så stora fonder av erfarenheter i sociala, ekonomiska och praktiska frågor, att de icke behöva anslå extra tid för detta. Den som fått börja sitt liv i ett arbetarehem och tillbringat hela sitt liv i ett arbetarehem, har icke blott möjlighet utan blir tvungen att se tvärt igenom det hela, såvida icke livets allvar så förslöat individen, att man ingenting vidare förmår. Alla dessa frågor stå också kvinnorna så nära, att det rent av är en brist att det icke finnes ganska stora kvinnorepresentationer inom landstingen.

Fattigvårdslagen, barnmorskeförfattningen, epidemilagen m. fl. ålägga ju landstingen stora förpliktelser, som måste fullföljas. För lasarettsvården utgavs år 1921 över 33 miljoner kr., för epidemisjukvården 4 miljoner kr. och för tuberkulosvården över 10 miljoner kr. Och det är ingen överdrift att säga att dessa stora summor mest och bäst användas för de mindre bemedlade i samhället. Dessutom ha landstingen utgifter för en del uppfostrande verksamhet.

Vi ha all anledning tillse, att dessa medel bli använda på bästa sätt. Vi böra se till vad vi ytterligare kunna vinna för att skapa större trygghet och mera social trevnad för de mindre bemedlade. Vi äro ju nu i besittning av medborgarrätt och vi böra väl kunna bestå oss med lika stor tro på vad den är värd nu som vi trodde innan vi ägde den! Låt oss nu förverkliga vad vi en gång hoppades!

Lika viktig som den ordnade och ekonomiska verksamheten är landstingens uppgift att välja ledamöter i första kammaren. Ja, det är väl ändå det viktigaste av allt att vi få en mot folkviljan svarande representation i riksdagens båda kammaren. För första kammaren äro landstingsvalen härvid avgörande och vi veta ju också, hur det vid första kammervalen väges och mätes och hur varje röst då får sin stora betydelse och inom riksdagen är för arbetarepartiet den icke minst viktiga uppgiften att bevaka våra redan vunna positioner. Motionsföreläsa vid årets riksdag vittnade klart och tydligt om, hur oändligt gärna åtminstone högern och fler med dem skulle vara villi-

ga att taga tillbaka åtskilligt av vad vi redan vunnit, särskilt en motion av högern om återinförande av skattestrecket. Intrycket av 1918 års händelser gav oss den obeskrivna rösträtten, men redan 1926 synes man ha ångrat sig och gör nu försök att begränsa den. Jag behöver icke säga vad det skulle betyda för oss, om vi skulle förlora den rösträtt vi nu äga.

Jag minns om en annan fråga, som behandlats snart sagt varje dag nu under en tid och det är hur beslutet av år 1925 i försvarsfrågan skall verkställas. Det visar att det är icke nog med att fatta beslut. Det är lika viktigt att se till att det blir genomfört. Man skulle ju kunna tycka att vissa frågor ha en så social karaktär, att man kunde se bort från parti-gränserna. Men i alla fall blir partihän-syn avgörande. Så har det varit med de sociala försäkringsfrågorna. Det har sett ut som de borgerliga resonerat som så, att den som vinner tid vinner allt. Kommer tid så kommer råd! Man har tydligen hoppats på undsättning vid årets landstingsval. Skall detta hopp fullbordas? Eller skall det bli en framryckning liksom 1924?

Den socialdemokratiska regeringen hade i samband med övriga socialförsäkrings-förslag lagt fram ett förslag om moder-skapsförsäkring. Sedan 1908 ha vi disku-terat denna fråga. Flera förslag ha ut-arbetats, men intet har kommit på riksdagens bord innan detta förslag nu kom. Visserligen ansågo vi icke att detta löste frågan helt och hållet, men som ett första steg var det av stort värde.

Den socialdemokratiska regeringens ut-gångspunkt för förslaget var som vi veta, att i första hand som de, som i lag voro förbjudna att arbeta viss tid före och ef-ter nedkomsten, borde skyddas. De skulle genom lagen vinna ersättning för förlorad arbetsförtjänst och förslaget var således en följd av föregående beslut.

Vi socialdemokratiska kvinnor önska lika gärna som någon annan, att moder-skapsförsäkringen skulle omfatta så män-ga som möjligt. Men vi anse att denna fråga utan dröjsmål kunnat lösas för in-dustrins kvinnor i vårt land liksom den blivit ordnad i 29 länder förut, alldeles oberoende av hur frågan kunde lösas för övriga grupper. Likväl blev frågan av-slagen och om dess öde under närmaste ti-den veta vi nu intet.

Likaså hade den avgångne socialmi-nistern till kommande år förordat en pro-positiön med förslag om pension åt än-kors barn. Här om råder säkert stor enighet, ty ingen, som känner det verkliga livet, kan annat än önska, att modern skall kunna bevara hemmet åt barnen. För de små innebär detta så mycket, att man borde ha full rätt att hoppas på uppmärksamhet



John Crome: PILTRÄD.

för denna fråga. Men även denna är nu ställd på framtiden.

Med samma förhoppningar hava vi kvin-nor också emotsett förslag till revision av pensionslagen. Denna lag har redan be-tytt mycket för vårt svenska folk. Men redan då den år 1913 antogs medgavs det, att den snarast möjligt skulle revideras till förmån för kvinnorna. Vi kvinnliga ledamöter av riksdagen hade begärt i en motion i år att såväl premier som pension skulle räknas lika för man och hustru. Motionen avlogs på grund av att — som vanligt — saken är under utredning. Men vi ha grundlig erfarenhet också av denna fråga sedan 1913 och denna erfarenhet är lika god som aldrig så många utredning-ar.

Ja, jag har här nämnt några frågor, be-träffande vilka alla kvinnor, organiserade eller oorganiserade, borde kunna enas om att arbeta för. Många gånger och särskilt under senare år ha vi kvinnor kunnat ha anledning erinra oss ett yttrande av en ivrig motståndare till kvinnornas rösträtt,

nämligen att: "När kvinnorna bliva en maktfaktor i samhället skola de erhålla sin rösträtt."

Ja, om kvinnorna kunde tillkämpa sig litet mera tillförsikt, litet mera tro på sin egen förmåga, så kunde de bli en makt-faktor att räkna med. Tiden behöver kvinnornas insatser, vi behöva kvinnor, som våga stå vid sina ideal. Valrätten tillkommer nu varje kvinna som man. Den är ett starkare medel än missnöjet.

Såväl de händelser, som utvecklats sig från det lilla västmanländska gruvsamhäl-let Stripa som vilken annan fråga som helst inom vårt sociala eller politiska liv, som vi av erfarenhet veta att vi själva kunna komma att stå inför vilken dag som helst, är en maning till arbetareklassen att vara på sin vakt.

Det är för att bevaka alla dessa våra gemensamma intressen, som de socialdemo-kratiska kvinnorna mött upp här i dag och det är därför vi nu låta den maningen gå ut till arbetarekvinnorna över hela

(Forts. å sid. 12.)

Landstingens uppgifter

Av Olivia Nordgren.



Olivia Nordgren.

äro av sådan art och betydelse att de mera än vad hittills varit fallet borde vara föremål för den stora allmänhetens och kanske främst kvinnornas intresse. Det är därför ägnat att förvåna att landstingsmannavalen — om undantag göres för 1919 års val, vilka rönte livlig tillslutning, tyvärr dock icke från småfolkets sida — faktiskt varit de val som valmanskåren ställt sig likgiltigast till. Ty även om man helt bortser från landstingens politiska uppgift, att välja ledamöter till riksdagens första kammare, vilken ju dock är oerhört betydelsefull, då nämnda kammars sammansättning kan bli avgörande för landets politiska kurs, så äro landstingens kommunala eller provinsiella uppgifter av den beskaffenhet att de mer än väl motivera ett varmt intresse från deras sida som bygga och bo inom resp. län.

Vad betyder det inte t. ex. för de små och obemedlade hemmen, som endast i yttersta nödfall ha råd att anlita läkarevård och som sakna möjligheter att bereda sina sjuka nödig vård hemma, att det finnes tillgång till goda sjukvårdsanstalter, med god och billig sjukvård, samt att lämpliga och snabba transportmöjligheter finnas att tillgå, då liv och död kanske beror på minuterna? Vilken trygghet är det inte för såväl den enskilde som samhället att epidemisjukvården är ordnad på ett tillfredsställande sätt?

Och av vilket värde är det inte för hemmen och mödrarna att det är väl sörjt för barnmorskevården och tillgången till utmärkta förlösningshem, där lugn, vila och god skötsel kan erhållas under en för kvinnornas hälsa och liv kritisk tid?

Landstingens åtgärder för bekämpandet av den fruktansvärda, förhärjande och förödande tuberkulosen, vilken främst härjar de fattiga hemmen, och som med rätta fått benämningen proletärsjukdomen, torde också kunna påräkna uppmärksamhet. Sanatorievårdens ordnande spelar visserligen en stor roll i kampen mot denna folkfiende, men en ännu större sådan torde dock vara de förebyggande åtgärderna. Till dessa höra vården av skrofulösa barn samt dispensärverksamheten. Men enbart dessa äro icke nog. Ett steg i rätt riktning synes därför vara det av d:r Stéenhoff m. fl. läkare till Stockholms läns landsting inlämnade förslaget om upprättandet av särskilda barnhem för barn till tuberkulösa föräldrar, då ju barnen i hemmen äro starkt utsatta för risken att bli smittade samt upprättande av särskilda avdelningar å sanatorierna för vården av tuberkulösa spädbarn. Som önskemål för tuberkulösvården torde också kunna uppställas ordnandet av upptagningsanstalter för tuberkulösa personer i väntan på sanatorievård, sjukhus av enklare slag för obotliga lungsotspatienter, vilka nu få vistas i hemmen och utgöra smittorisker för omgivningen, kanske ofta i saknad av nödig vård. Konvalescent- och vilohem för patienter, som utskrivs från sanatorierna, för beredande av en tids vila och lugn innan dessa ånyo kastas in i arbetet och vardagsbekymren, skulle säkerligen också vara av stor betydelse för förhindrandet av återfall, då ju många gånger den tvära övergången verkar hämmande och nedbrytande på patienten. Ävenså är det att hoppas

att professor Karl Petréns i Lund beaktansvärda förslag om en hjälpverksamhet för beredandet av arbete åt kroniskt sjuka, av vilka inte minst tuberkulösa sådana ha svårt att få någon lämplig sysselsättning, skall realiseras inom de flesta län i vårt land.

Ordnandet av vården av sinnesslöa, liksom vården av vanföra tillhöra också de samhällsnyttiga och behjärtansvärda uppgifter, som påvåla landstingen. För de föräldrar, som drabbats av olyckan att få ett blindfött eller på annat sätt vanfört barn, är det en stor tröst i sorgen att veta att det är på bästa sätt sörjt för dessa stackars vanlottade, så att de kunna erhålla en sådan vård och utbildning, att de icke komma att stå helt hjälplösa i livet.

De här nämnda äro endast ett fåtal av landstingens uppgifter, men det anförda torde vara tillräckligt för att klargöra huru viktigt det är att ägna landstingens sammansättning sitt intresse. Inför de spörsmål det här gäller har ingen enda samhällsmedborgare rätt att stå likgiltig. Framför allt böra kvinnorna, främst kanske arbetareklassens kvinnor, vars egna resurser att möta olyckan i form av sjukdom, vanförhet o. d. äro ytterst begränsade, bringas till förståelse av huru betydelsefullt det är att arbetare och småfolk få representation i de institutioner, som ha att avgöra sådana för individen, hemmen och samhället betydelsefulla frågor.

Lägger man här till att landstingens sammansättning blir avgörande åratals framåt för huru det sociala reformarbetet skall bedrivas och huru dan landets arbetslöshetspolitik blir, d. v. s. huruvida Sverges arbetare skola tvingas att välja mellan strejkbryteriet och svälten eller fullständig underkastelse under arbetsgivarna, bör plikten att sluta upp kring det socialdemokratiska partiet stå klar för oss kvinnor. Det är hemmen, kvinnorna och barnen, som få lida hårdast när arbetslöshet, sjukdom och olyckor drabba de mindre bemedlade i samhället. Det är också

Kvinnorna och socialistisk kommunalpolitik.

Av Edgar Sjö Dahl.



Edgar Sjö Dahl.

Höstens val bli av stor vikt både för kommunerna och staten. För kommunernas del komma de att avgöra vilken inriktning det kommunala arbetet kommer att få under inestundande fyraårsperiod. För statens del komma de att bestämma om en verksam reformpolitik skall kunna fortsättas eller måste avstanna eller med andra ord om Ekmanspartiet skall tvingas ta rättning höger eller vänster.

Hur stor vikt än måste läggas vid valens betydelse för riksdagspolitiken, skulle det vara av utomordentligt värde om det socialdemokratiska partiets valmän och inte minst dess kvinnliga väljare måtte inse vilken vikt de kommunala valen ha. Det socialdemokratiska partiet kan inte utnyttja sin ställning här i landet för förverkligandet av sina syften, förrän dess väljare målmedvetet gå fram vid landstings- och fullmäktigeval för att inom kommunerna driva socialdemokratisk politik. Varje kommunal verksamhet, det må gälla skola eller fattigvård, gasverk eller bostadsbyggen, är till sitt syfte socialistisk och icke individualistisk. Den vilar på medborgarnas gemensamma insatser till gemensamt bästa. Ingenstädes visar tiden sina socialistiska anletsdrag tydligare än i kommunernas verksamhet. Ingen-

till skydd för hemmen i första hand, som kvinnorna skola veta att göra sin plikt vid de viktiga val, som nu stå för dörren. Må det icke kunna sägas om Sverges arbetarekvinnor, att de sveko sin plikt när det gällde detta värn!

städes kunna socialismens män och kvinnor göra allom uppenbart vad de vilja och åstunda. Ingenstädes tror jag det för närvarande är viktigare, att krafterna samlas för att tillvarataga de möjligheter till socialism i våra dagar, som kommunerna erbjuda.

Den kommunala verksamheten tränger oss alla in på dörrarna, ja bokstavligen stiger den över våra trösklar. Den bygger våra bostäder, säljer oss gas och elektricitet, skaffar oss vatten, tar hand om barnen, vårdar de gamla, sköter de sjuka. Att en verksamhet, som så direkt träder i förbindelse med hemmet och familjens medlemmar, bör och måste intressera hennens kvinnor är uppenbart. Staten är så avlägsen, så främmande, men kommunen så nära och välbekant.

Skulle något kommunalt område nämnas, som stod kvinnornas intresse i all synnerhet nära, vore det säkerligen skolan. När barnen första gången lämna hemmet, är det oftast skolans värld, som då öppnar sig för dem. Det är sedermera skolan, som under en sex å åtta års tid åtminstone konkurrerar med hemmen om att bilda och utbilda barnen. De kunskaper, som överhuvud massan av landets ungdom bibringas, erhålla de framför allt genom folkskolan. Den svenska demokratins möjligheter bero i ej ringa grad på hur skolan är. Det är ett kvinnornas, barnens liksom hela samhällets intresse att de bästa lärare, de bästa läroböcker, den bästa undervisningsmateriel ställes till barnens förfogande, varigenom skolarbetet kan bli så effektivt, liksom så angenämt som möjligt. Det är ett mödrarnas intresse, att skollokaler bli så hygieniska som möjligt, såväl som att de anskaffas i tillräckligt antal, varigenom barnen kunna få lämpliga skoltider. Det är inte mindre ett mödrarnas intresse, att det för deras barn finnes möjlighet att efter folkskolan få ytterligare utbildning i högre fackskolor och mellanskolor. Den demokratiska organisationen av en kommuns skolväsen intresserar av lättförståeliga skäl närmast arbetarepartiets väljare och i all synnerhet mödrarna. Utvecklingen av folkskolan och dess påbyggnader till en effektiv skolorganisation kommer närmast att bero på det sam-

arbete som kan åstadkommas mellan arbetarepartiet i kommunerna och skolans lärare. Kvinnornas intresse för skolan kan här tjäna som den pådrivande kraften.

Men med den moderna folkskolan bör förenas även en del åtgärder, som inte direkt påkallas av undervisningens behov. En sådan är bespisning av fattiga skolbarn, en annan är beredandet av sommarvistelse på landet åt stadsbarnen överhuvud, men i all synnerhet de klena barnen. Dessutom kräves åtminstone i samhällen med mera sammanträngd befolkning åtgärder för anordnandet av skolbad. Och inte minst är en effektiv läkarvård liksom tandvård för barnens hem både värdefull och önskvärd.

Med detta äro vi inne på kommunernas socialpolitiska verksamhet, som med varje år visar tendenser att vidgas. De socialdemokratiska kvinnorna ha många önskemål på barnavårdens, fattigvårdens och inte minst sjukvårdens områden att förverkliga. Jag nämner för det senare blott några exempel: ordnad hemsjukvård i stad och på land, billig tandvård för äldre, understöd åt sjukvårdens, konvalescenthem m. m. Men allt detta kostar pengar. Och det är det, som gör denna socialpolitik till en kommunal stridsfråga. De grupper, som inte behöva eller tro sig inte komma att behöva samhällets hjälp i dessa avseenden, ropa på sparsamhet och åter sparsamhet. Naturligtvis kan ej heller allt nås på en gång. Men allt kan vinnas så småningom, om blott ständigt saken diskuteras, planerna dryftas och i det rätta ögonblicket reformen aktualiseras och bringas på bordet. Det är för övrigt den lyckligaste form av sparsamhet, att en kommun väl och framsynt vårdar sig om sina medlemmar. För en socialist gäller det att städse erinra sig att vad som inte kan vinnas på lämpligt sätt av den enskilde, kan ofta vinnas genom de mångas samfälliga strävanden, genom kommunens "socialism".

I de större kommunerna står för närvarande en strid, som emellanåt tyckes avgjord men ständigt blossar upp igen, om kommunens bostadsbyggande. För högern är det en styggelse, och liberalerna veta som vanligt inte på vilket ben de skola stå. Här borde arbetarklassen och

småfolkets kvinnor förstå, vilken betydelsefull insats en socialdemokratisk grupp i fullmäktige kan göra under förutsättning att de i tillräcklig grad vinna understöd från väljarna. Det är ett samhällsintresse utav största vikt, att det finns ett tillräckligt antal bostäder, att dessa äro av så hög kvalitet som möjligt och att de ställas till förfogande för billigast möjliga pris. En kommun, som vanligtvis inte tillåter enskilt profitintresse att göra sig brett, när det gäller leverans av vatten, gas eller elektricitet för bostädernas behov, borde anse det vara ett intresse av högsta vikt att även leverera själva bostäderna, åtminstone när det gäller smålägenheter. Hyresgästerna måste naturligtvis betala produktionskostnaderna, men det är kommunens plikt att se till att hyresgästerna få god vara till billigaste pris. En socialpolitik, som utesluter bostadsanskaffningen från sina omsorger, ser måhända grandet men inte bjälken. Goda bostäder äro en huvudsak för samhällstrevnaden. Trevna hem i trevna stadsdelar måste vara ett mål för socialdemokratisk kommunalpolitik.

Jag är övertygad om att sådant det politiska läget för närvarande är, äro kommunerna de tjänligaste verktygen för socialistisk politik. Ju större kommunerna äro, ju flera uppgifter förefinnas och ju större blir varje särskild uppgift. Landskommunen måste begränsa sig till de mera näraliggande uppgifterna, men landstingen kan våga sig på åtskilligt mera. Storstäderna böra vara kommunalsocialismens pionärer. Förhållandena skifta mellan olika kommuner och olika slag av kommuner, men överallt kan mycket göras, om man vill och om man inte fruktar att söka ta itu med uppgifterna. Men härför fordras en vaken väljarkår. Ingen grupp människor har mera att vinna av en initiativrik och energisk kommunalpolitik än de många små och enkla hemmens kvinnor. Den dagen, då dessa allmänt och fullt inse vad saken gäller, den dagen har socialistisk kommunalpolitik här i landet en fast grundval.

(Forts. fr. sid. 9.)

landet: Slut upp kring arbetarepartiet kring de ideal, som under år som gått besjälats och enat oss! Vi skola bevara vad vi vunnit, återvinna vad vi förlorat och gå fram mot nya segrar.



Träskulptur av E. Syer: TRÖTT.

Arbets-hustrun.

*Din hy är gul som döden,
din panna redan smekt,
och det är bittra nöden,
som hårets böljor blekt.*

*Din blick är trött och bitter
och sällan är du glad,
ty först du vila gitter
i gravens vilostad.*

*Ditt tärande bekymmer
i långa, hårda år
blir tyngst, när hösten skymmer
och vintern för dig står.*

*Dock skall ej nöd och möda
beständigt bli din lott,
ty under fanor röda
till frihetskamp vi gått.*

*Vårt krav om rätt åt alla
skall en gång bliva lag
och nöd och trældom falla
på folkets segerdag.*

*Du arma, böjda kvinna,
för dig vi föra krig,
och när vi seger vinna
skänks lycka främst åt dig.*

Gustav Åström.

Kvinnliga kandidater till landstingsvalet.

Att det i år blir en livlig valrörelse till landstingsvalet tyda alla tecken på och att de vakna kvinnorna komma med uppbyggande av alla sina krafter att deltaga i detsamma är helt säkert. Vi ha sökt få uppgift på de socialdemokratiska kvinnliga kandidaterna, vilka platser de inneha på listorna och deras utsikter att bli valda. Härutinnan ha vi endast lyckats delvis. För närvarande äro sex soc.-dem. kvinnor landstingsledamöter och av dessa äro fyra uppförda på valbara platser. De andra ha av sagt sig. Dessutom ha 18 kvinnor till blivit uppsatta, således tillsammans 23 stycken. Allesammans, med något undantag, tillhöra vårt förbund och deltaga i kvinnoklubbarnas arbete. De äro även med i stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige, fattigvårdsstyrelse och andra kommunala uppdrag. Således prövade krafter.

Skåne har det största antalet kandidater, nämligen fjorton stycken. De äro: Landstingsledamöterna fruarna Olivia Nordgren, Trälleborg, och Stondia Hansson, Bjuv. Dessutom äro uppsatta fruarna Olga Andersson, Gärsnäs, Blenda Björk, Tomelilla, Ida Johansson, Hässleholm, Elna Kvist, Sjöbo, Jenny Larsson, Höganäs, Johanna Liljenberg, Kävlings, Alma Lovén, Åhus, Augusta Olsson, Lomma, Betty Persson, Skromberga, Anna Rehn, Vanäs, Ida Svensson, Klippan, och fröken Ester Tuvevson, Höganäs.

Stockholms län följer efter med sex soc.-dem. kvinnliga kandidater, nämligen fruarna Sara Andersson, Saltsjö-Duvnäs, Lisa Edlund, Kallhäll, Kristina Ekberg, Huvudsta, Olivia Joacimsson, Nynäshamn, Anna Olsson, Spånga, och Hulda Svensson, Norrtälje. Västmanlands län har satt upp sina två landstingsledamöter, fruarna Signe Lagerkvist, Kolsva, och Anna Lindgren, Norberg. Gävleborgs län har uppsatt landstingsledamöten fru Lovisa Strandberg, Iggesund, och fröken Astrid Forsberg.

Bygge och Bo,

som genom sina årligen återkommande utställningar utfört ett omfattande och framgångsrikt propagandearbete för ett bättre byggnads-sätt, fördelaktiga planlösningar av våningar och kök samt höjande av hemkulturen, har i dagarna utvidgat sin betydelsefulla verksamhet genom startandet av en kvartalstidskrift, benämnd Bilder och Blad från Bygge och Bo. Introduktionsnumret, som nu föreligger i trevligt format om 64 sidor, har ett intressant och omväxlande innehåll.



Aladdins lampa.

Av Martha Larsson.

Den valstrid, som just nu rasar som allra häftigast och som om några dagar blott ingår i sitt avgörande skede, är en av de skarpaste och hänsynslösaste som någonsin utkämpats. Det är icke längre de olika partierna, som stå emot varandra i en seg och envis kraftmätning, där pardon varken gives eller tages, det är ett enda ensamt parti, som har att mot alla de andra tillsammans utkämpa en ytterst ojämn strid. De olika borgerliga partierna ha sammansvetsat sig i valkampen för att gemensamt tillbakaslå det socialdemokratiska partiet och stävja dess möjlighet att göra sig politiskt gällande för många år framåt.

Det ligger i arbetareklassens egen hand, om detta skall lyckas eller ej. Allt beror på, om betydelsen av detta val trängt tillräckligt djupt in i arbetarnas medvetande, om vi skola avgå med segern, eller om vi trots allt arbete och all agitation dock skola nödsakas att erkänna oss som den svagare parten.

Denna valstrid gäller icke frågor, som endast äro av vikt och betydelse för stunden, det gäller huruvida den socialistiska eller den kapitalistiska samhällsuppfattningen skall vara den starkaste och mest bärande. Om arbetareklassen i fortsättningen skall ha möjlighet att göra sina rättvisa krav gällande eller om den skall

tvingas att uppgiva de positioner, som den steg för steg under de mest ofördelaktiga förhållanden och under de största svårigheter tillkämpat sig.

Och härvidlag gäller det hela arbetareklassen. Både de politiskt intresserade, som under årtal tålmodigt och intensivt arbetat för ett framåtskridande och de icke politiskt intresserade, som utan att delta i arbetet dock varit med om att skörda frukterna av de andras arbete. Det gäller också arbetareklassens kvinnor, såväl de självförsörjande som hemmens kvinnor, husmödrarna. Om utgången av valen blir ett nederlag för det socialdemokratiska partiet, kommer bakslaget att träffa oss alla utan åtskillnad. Valresultatet är och blir vårt eget verk och det är ett stort ansvar valskolkarna inom arbetareklassens led taga på sig, när de vid ett så viktigt tillfälle som ett val försumma att stödja sin egen och sina klasskamraters gemensamma sak.

I synnerhet bland kvinnorna finns en mer än lovligt stor procent valskolkare. Såväl vid riksdagsmannasom vid landstingsvalen ha de uraktlåtligt taga tillfället i akt. Sålunda visade det sig vid 1921 och 1924 års riksdagsmannaval, att endast 37 % självförsörjande ogifta kvinnor begagnade sig av sin rösträtt.

Denna grupp rymmer emellertid inom sig såväl kvinnor tillhörande arbetareklassen som de borgerliga partierna. Då det gäller de självförsörjande inom arbetareklassen var procenten ännu lägre och uppgick för industriarbetareklassens vidkommande endast till 34 %. 1922 års landstings- och elektorval gav icke något mera glänsande resultat. I de gemensamma valen detta år röstade endast 31.1 % kvinnor. Verkligen siffror som tala. Följderna därav ha icke heller låtit vänta på sig. Tack vare denna oförklarliga och ödesdigra valslohet har det socialdemokratiska reformarbetet i oerhörd grad försvarats och våra representanter i riksdagens båda kamrar ha saknat styrka att genomföra krav, som i mycket hög grad skulle kommit den kroppsarbetande klassen till godo.

Under föregående riksdag behandlades de för arbetareklassen så betydande socialförsäkringsfrågorna, som var för sig kräva en genomgående omdaning. I sin nuvarande form fylla de icke på långt håll sitt ändamål, det har mer än en arbetare — och arbeterska — fått erfaras, exempelvis om olyckan varit framme och en närmare beröring med lagen om olycksfall i arbete kommit till stånd. Likartat är förhållandet med sjukförsäkringen, som genom höjda stats-

bidrag skulle fungera betydligt mera tillfredsställande och ha större möjlighet att trygga den, som på grund av sjukdom måste anlita dess hjälp och stöd. Hur mången arbetarefamilj har icke på grund av familjeförsörjarens sjukdom eller genom olycksfall i arbete kommit i så svåra ekonomiska omständigheter, att den blivit alldeles blottställd och nödsakats att anlita fattigvården för att ej fullständigt gå under. Samma är förhållandet med den ensamstående självförsörjande kvinnan. Så länge hälsa och krafter stå bi, är hon starkt benägen att se ytterst likgiltigt på såväl olycksfalls- som sjukförsäkringsfrågan. Men om förhållandena gestalta sig så, att hon kommer i en närmare beröring med dem, får hon genast upp ögonen för, att det kräves en genomgripande reformering. Och då har hon i regeln på samvetet att ha försuttit tillfället att genom röstning göra sin åsikt gällande.

Men socialförsäkringen kräver icke blott en förbättring utan även en komplettering och för industriarbetande kvinnorna är det av stor vikt, att en moderskapsförsäkring genomföres. Förslag härom framlades också under föregående riksdag, men tiden visade sig emellertid ej mogen för denna lagåtgärd. Det vill säga, de socialdemokratiska representanterna voro ej tillräckligt mångtaliga för att genomdriva den. Men om industriarbeterskorna — vars uteslutande förmån förslaget åsyftade — icke under föregående val nästan slagit rekordet i valskolkning utan mött upp fulltaligare, så hade de som nyblivna mödrar kunnat räkna sig en god hjälp till godo. Enligt 1912 års lag om arbetareskydd äro nämligen fabriksarbeterskorna avstängda från arbete sex veckor efter barnsörd, detta oberoende om deras hälsa tillåter arbete eller ej eller om deras ekonomiska ställning är sådan, att den för deras eget och barnets vidkommande tillåter dem att undvara arbetsinkomsten. Lagen har visserligen åstadkommit för att skydda fabriksarbeterskan-barnaföderskan mot alltför stora kroppsliga ansträngningar under en tid, då hon gärna behöver fullkomlig vila, men lagen är synnerligen missriktad, när den icke också skyddar henne för de ekonomiska förluster, som förbudet mot arbete innebär. Det är som att giva med den ena handen och taga tillbaka med den andra. Vad gagnar det väl en barnaföderska att man av om-

tanke för hennes hälsa förhindrar henne att för tidigt återgå till arbete, om man samtidigt kanske tvingar henne och hennes nyfödda barn att svälta. Såvida hon ej vill anlita fattigvårdens hjälp, vilket i regeln är den allra sista utvägen. Hur mången fabriksarbeterska har inte tvingats att vandra den tunga vägen till fattigvården, därför att förbudet mot arbete utan motsvarande ersättning fullkomligt satt henne utan existensmöjligheter. Enbart vetskapen om detta borde vara tillräckligt att driva varje förut valskolkande industriarbeterska till valurnan, när nu snart valdagen är inne.

Dock, vilka synpunkter man än lägger på dessa frågor, så inverka de ej i tillräckligt stark grad på den stora mängden valskolkare. Det måste kraftigare argument till för att de skola inse, vad frågan gäller, och vilken betydelse den har för dem själva. Det måste så att säga något mer påtagligt och närmare liggande till för att väcka deras uppmärksamhet och intresse. Något, som när som helst kan ingripa i deras dagliga liv och ingripa på ett sätt, som det icke är möjligt att ignorera. Och detta något ha vi kanske i den sedan åtskilliga år förhärjande arbetslösheten.

Utsiktarna till en varaktig förbättring i det ekonomiska läget med ty åtföljande lättnad på arbetsmarknaden äro mycket små. Tillgången till arbete är fortfarande betydligt mindre än tillgången på arbetskraft och detta gör, att det inom de olika arbetsområdena råder ett osäkerhetstillstånd, som stundom kan vara rent outhärdligt. Inom alla partier vet man detta, men i trots därav har det icke lyckats att få till stånd en någorlunda välordnad arbetslöshetsförsäkring. Hur man än vänder och vrider frågan kvarstår dock det faktum, att möjligheterna till lösning funnits och finnas, utan att man begagnat sig av dem. Ända sedan 1908 har frågan upprepade gånger framförts i riksdagen, utan att dock något resultat uppnåtts.

F. d. justitieminister Ekeberg yttrade under valrörelsen 1924 i ett föredrag i Kristianstad, att "folket har de herrar det förtjänar". Och detta kan verkligen på det kraftigaste understrykas och till och med understrykas om man utbyter "folket" mot "arbetarna". Nu mer än någonsin ha arbetarna de herrar, de förtjänat. De hade det, när arbetslöshetsförsäkringen föll i riksdagen 1924, på grund av att arbetarerepre-

sentationen icke var så stor, att den hade möjlighet att genomdriva en lag om statsbidrag till arbetslöshetskassor. Arvid Thorberg yttrade då bl. a. under debatten, att det var en skamfläck för Sverges land, att icke arbetslöshetsförsäkringsfrågan blivit ordnad, då detta är förhållandet bland alla de andra kulturländerna. Det hade då, liksom det fortfarande är skäl därtill, också bort sagts, att det är en skamfläck för Sverges arbetareklass att den icke, när möjligheter därtill finnas, sätter större kraft bakom sina krav. Arbetarna hade också de herrar, de förtjänade, när regeringen föll på Stripakonflikten och man försökte tvinga organiserade, oförskyllt arbetslösa till vanärande strejkbryteriarbete, sökte tvinga dem att falla sina organiserade klasskamrater i ryggen.

Det måste till varje pris skapas större förutsättningar för att reformarbetet skall kunna fullföljas. Den stora mängden valskolkare måste drivas fram om ej mycket av det föregående arbetet skall äventyras. Alla, såväl män som kvinnor, som äro intresserade av valens utgång, måste bidra i agitationen, i synnerhet den privata agitationen, vilken mer än den offentliga träffar just dem, det avses att träffa. Nyckeln till arbetarepartiets seger i valstriden ligger hos valskolkarna och där gäller det att hämta den. Dessa valskolkare ha i regel ingenting emot att reformer, som äro även till deras fördel, genomföras, men deras egen slöhet och likgiltighet kommer dem att tro, att det betyder mindre, om de själva aktivt deltaga i ett val eller ej. Men denna synnerligen naiva uppfattning kan komma att stå arbetareklassen dyrt. Genomförandet av varje för arbetareklassen fördelaktig reform har krävt år av oerhört förarbete. Arbetarepartiet är icke i besittning av någon Aladdins lampa, som man endast behöver gnida på för att de önskvärda reformerna omedelbart skola vara genomförda. Det vore då bättre, om man vore i besittning av denna ryktbara lampa och det endast behövdes gnidas på den, för att alla de många valskolkarna inom Sverges arbetareklass skulle tvingas fram och lägga sin röst i valurnan, när valdagen är inne.

Sprid valnumret i vidaste kretsar!

Och Persson vaknade.

Persson låg på soffan och latade sig. Glasögonen lågo på bordet bredvid honom och Länstidningen jämte dem skvallrade om att siestan var ämnad åt studier av ortsorganet, ehuru även det blev Persson förknogigt. Perssons gumma gick ut och in. Hon slog hårt i dörren, tog tidningen och tittade på den, slängde den med en förargad åtbörd tillbaka på bordet, tittade ett tag ut genom fönstret på ett förbirullande åkdon och sade: "Nu åkte länsman förbi." Persson sov.

Så gick hon ut i köket, gjorde i ordning kaffebrickan, satte kaffe pannan på spisen, gick in igen med brickan, som hon med en duns placerade på bordet så att fat och koppar skramlade och sade förargad: "Persson, nu cyklade läraren och lärarinnan förbi." Men Persson sov.

Hon gick åter ut i köket, lade på kaffet både bönor och klarskinn, tog av pannan när det kokt tillräckligt länge, gned den ännu blankare än den förut var och gick in i rummet till den sovande Persson. Åter rullade ett åkdon förbi och i det satt Patron med stort P. Gumman blängde förargad på Persson, som fortfarande sov. Med ett ilsket: "Persson, nu är kaffet inne", väckte hon sin kära hälft, som långsamt "mornade" sig. När han såg på gummans min att hon var förargad, hajade han till. Kaffet bjöds honom utan det vanliga och vänliga "vassego" han brukade få höra och han blev fundersam. Som den sävlige östgöte han var frågade han inte i första taget utan teg och tänkte: "Det kommer väl." "Patron åkte förbi", sade gumman. Lång paus. Till sist svarade gubben oförstående: "Jaså."

Det låg något av fråga i svaret, som gumman genast uppfattade. "Jaså, frågar du", sa hon, och du vet inte v a r f ö r prästen och länsman och patron och alla de andra storheterna åker förbi? Du vet inte, att det är landstingsval i dag? Du kan inte tänka dig att du kan vara med, Persson? Du ligger på soffan och drar dig och skomakare Karlsson på sin och skraddare Nilsson på sin och alla de andra i små omständigheter, som har något att kämpa för och något att sträva efter, ni ligga alla hemma på era soffor

och latar er och låter de stora sköta valen."

Hon var purpurröd av harm, gumman, och det gjorde henne gott att få sjunga ut ordentligt. Gubben tittade förvånad på henne och med hennes sista ord som anknytningspunkt sade han, i det han sävligt reste sig:

"Jaha, du mor, och de stora sköta ej endast valen, utan allt annat med. Vad betyder vi småfolk mot dem?"

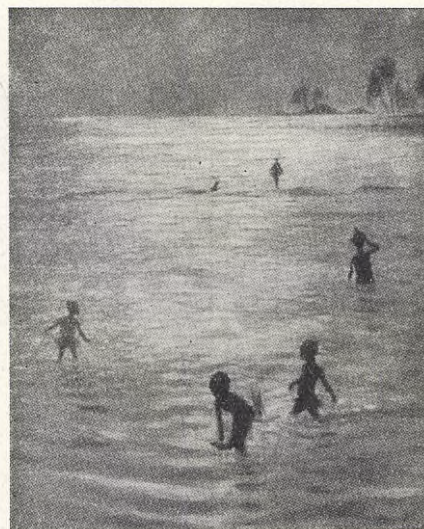
Men då blev gumman riktigt het och tog i:

"Ja, det är den gamla vanliga trallen alla lättningar sjunga. Men skomakare Karlsson och skraddare Nilsson och smed Persson och alla deras likar med åtta och tolv röster äro så många, att de snart skulle våga upp både patron och präst och klockare med de fyrtio och tjugo, om de bara voro v a k n a i stället för sovande. Och, Persson, liksom vi nu blivit av med de hundra rösterna, så skall det komma en dag, då vi äro av med dessa fyrtio och en m ä n n i s k a är en röst. Då betyder inte patron och präst mera än smed Persson och hans gumma. Vill du och dina likar sova bort möjligheterna att komma dit, så stanna hemma och sov!"

Men Persson reste sig med en beundrande blick på sin talföra gumma, tackade för kaffet, tog mor i hand, begärde ren krage och näsduk, tog rocken på sig, sade adjö och gick, först till skomakare Karlsson och sen till skraddare Nilsson och de andra karlarna, som ännu inte voro gångna, och i samlad trupp gingo de till kommunalhuset för att rösta. Nu var Persson riktigt vakent!

*

Är ha gått sedan den lilla gumman i östgötabygd berättade hur hon fick "kararna" att gå och rösta. Inte vet jag om hon fick uppleva det stora genombrottets år och inte vet jag heller om hon lever än, men om hon så gör, är hon säkert med på mönstringens dag. De stundande landstingsvalen äro lika viktiga nu som då, kanske ännu viktigare. Det gäller nu ej endast att erövra nya ställningar, det gäller att försvara redan tagna positioner. Ännu ha "de stora" svårt för att fatta att småfolket skall vara representerat efter sin numerär och att vi kunna



Badande barn.

vilja vara med om att styra samhället. Ännu är första kammaren bromsen, som hämmar framsteg och utveckling och endast genom att i landstingen insätta flera arbetarerepresentanter blir första kammarens demokratisering möjlig. De egendomslösa massorna, de för det dagliga brödet hårt kämpande samhällsgrupperna och de arbetslösa, åt vilka man vill anvisa förrädarens gärning för att de inte skola förgås av svält och framför allt dessa gruppers kvinnor, ha stora intressen att bevaka. Så länge de nöja sig med att låta de borgerliga grupperna få majoritet vid valen, kunna de aldrig få det annorlunda. De sitta hemma på valdagarna, de ligga och dra sig på sina soffor, som Persson och alla hans lika slöa kamrater, och deras samhällsintresse inskränker sig till att läsa borgarpressen och instämma i skallet mot arbetarnas representanter i riksdag och stadsfullmäktige och alla andra kommunala styrelser och nämnder, utan att ägna en tanke åt att det är så svårt för alla, som hugnats med förtroendeuppdrag och ansvar, att handla utan den säkra och pålitliga väljarstammen bakom sig. De, som borde vara vaknast, äro ofta de slöaste.

Kamrater, håll er vakna själva och väck de sovande! Reserverna äro våra, fram med dem!

Sigrid Lundin.

Tag alltid Morgonbris med till valmötena och sälj!



LANTARBETERSKOR!

Lantarbetarhustrur gå till val!

Landstinget behandlar många för oss viktiga frågor.

Under dessa rubriker skriver till Morgonbris en lantarbetarehustru och uppmanar energiskt sina klassysstrar att med röstsedeln bevaka sina och familjens intressen i höst vid landstings- och kommunalvalen. Då mycket av det som skrivs återfinnes i andra artiklar i detta nummer, så taga vi oss friheten att här nedan införa några brottstycken ur artikeln.

För något tiotal år sedan visste säkerligen inte många lantarbetarehustrur något om landstinget och dess uppgifter. Slöheten, tröttheten och "vad tjänar det till?"-formeln satt djupt hos landsbygdens kvinnor tillika med oförnöjsamheten och missräkningarna, men den växande politiska och fackliga organisationen har dock dragit även lantarbetare och deras hustrur med sig inom sin ljuskrets. Hustruns plats är numera att vid mannens sida kämpa för bättre existensmöjligheter och arbetarevänliga reformer.

Vid höstens val ha vi lantarbetarehustrur att gå till valurnorna och med vår betryckta, egendomslösa men jordhungliga arbetareklass intressen för ögonen lägga vår röst för arbetarepartiet. Vi måste med vår lilla förmåga göra vad vi kunna för att hindra de borgerliga partierna att bilda block emot oss och helt taga makten.

Och gå själv till val, lantarbetarehustru, om du ej har allt för oöverkomliga hinder! Din personliga närvaro hävdar att även en lantarbetarekvinna har personliga intressen vid valet och en egen vilja och egna åsikter. Det blir en rekommendation inom din egen klass och ett bevis för andra, att de slumrande miljonerna vakna.

Skola vi tala om landstingets uppgifter, lantarbetarehustru, eller känner du dem redan?

Den förnämsta, mest betydelsefulla uppgiften är rätten att välja första kammarledamöter. Vi veta att alla för vårt viktiga frågor slås tillbaka i första kammaren, därför att vi icke ha tillräckligt stark representation där, men ju starkare socialdemokratisk majoritet i landstinget, ju mer demokratisk första kammare.

En annan stor uppgift, som länsriksdagen har att bestämma över och giva anslag till är sjukvården, såsom lasaretten, hemmen för kroniskt sjuka, tuberkulosanstalterna, de obotligt sinnessjuka, de sinneslöa, bildbara och obildbara, de vanföra, blindundervisningen, räddningshemmen för varnartiga gossar och flickor, länssjuksköterskor, barnmorskeväsendet. Ju större och säkrare anslag, ju lägre avgifter för oss fattiga lantarbetare.

Folkupplysningen är också landstingets sak, då folkhögskolorna och lantbruksskolorna äro understödda genom anslag av landstingen. Genom dessa anslag bli avgifterna nedsatta och möjlighet yppar sig även för lantarbetaren att en dag skicka sina barn dit. Dessa skolor äro inte en-

dast böndernas skolor, de ha också blivit den vetgiriga arbetareklassens och lantarbetarens läroverk. Mätte den dag snart randas, då avgiften inte ställer sig emellan skolan och de vakna, socialt tänkande och kännande lantarbetarebarnen!

Med tanke på vårt eget, våra barns och hela vår klass bästa väddar jag till dig, lantarbetarehustru, att deltaga i höstens val, att taga din granne med och genom uppmaningar och förklaringar agitera för större tillslutning. Alla våra röster behövas. Kom ihåg att en röst mer eller mindre har betydelse och att vi fått våra medborgerliga rättigheter för att använda dem. Rättigheter medför skyldigheter, plikter och ansvar, som vi skola fylla med glädje när det gäller framåtskridandet.

Rösta med arbetarepartiet!

N. T—n.

Medborgarkunskap.

En kurs i detta ämne för lärare vid fortsättningskolor har av Skolöverstyrelsen varit anordnad i Stockholm på Folkskoleseminariets lokaler under tiden 12—31 juli. Ledare för denna kurs var en i det politiska, kommunala, sociala och pedagogiska väl förfaren och skolad personlighet, nämligen f. statsrådet Värner Rydén. En stor mängd lärare och lärarinnor vid folkskolan hade anmält sig men flertalet måste avvisas på grund av bristande utrymme, dock räknade kursen ett 80-tal deltagare, somliga med statsstipendier, andra utan. En tre veckors uppehåll i Stockholm betyder avsevärda ekonomiska uppoffringar för att nu ej tala om att ferien förlades till den som sommarstad ej odelat behagliga huvudstaden. Härav kan man sluta sig till med vilket intresse lärarekåren omfattade saken. Deltagarna voro från hela riket, från Abisko eller ännu högre uppåt nordpolen till samt ned till sydligaste Skåne. En stipendiat från vardera av Sverges till omkring ett 50-tal uppgående inspektörsområden hade utsetts, de övriga på egen bekostnad. Kursledaren föreläste på ett utmärkt sakrikt och intressant sätt över ämnen, ägnade att vidga och fördjupa deltagarnas kunskaper och erfarenheter. Bland en sådan publik måste ju förutsättas ej obetydlig insikt i dessa frågor. Att kunna få problemet tillrättat, så att en del onödiga repetitioner undvikas men dock en undervisning baserad på det kursdeltagarna redan känna till och belysa kända fakta på nytt sätt liksom att tillfoga nya, intressanta moment, så att bilden blir mera levande och klar, var tydligen en strävan hos ledaren. Att han lyckades utmärkt var endast en mening om. På slaget åtta på morgonen begynte arbetet och fortsatte med föreläsningar,

lektioner med skolbarn och seminarieövningar till kl. 2.20.

Noggrannhet med tiden på minuten iaktogs och krävdes. Man förstår att en kurs på 100 timmars verklig närvaro under en intresserad och sakkunnig ledning skulle efterlämna en känsla hos deltagarna att verkligen ha fått något till livs, att ha använt sin ferie väl i det heta Stockholm. Bland föreläsningarna må nämnas: riksdagens arbetssätt, folkomröstning, den nya försvarsorganisationen, statens finanser, budgetregleringen, den svenska statsförvaltningen, en svensk regering i arbete, nutida samhällsrörelser av kursledaren, det svenska statsskickets utveckling före och efter 1809 av docenten Thomson, Lund, om fattigvård, landsting, kooperativ i Sverige, kyrkoförfattningen och de religiösa förhållandena av specialföreläsare.

Lektion med skolbarn hölls dels av kursledaren, dels av lärare och lärarinnor över ämnen ingående i fortsättningsskolans kurs i medborgarkunskap. T. ex. regeringsmakten, riksdagens granskningsmakt, fattigvården, folkpensioneringen m. m. Att lektionshållarna, ehuru gamla vana lärare, i början svävade litet på målet, var ju inte så underligt i betraktande av publiken som bildade åhörare.

Så förekommo seminarieövningarna med uppgifter i olika ämnen till deltagarna, de som ej erhållit lektionsuppgifter. Man hade då att sätta sig in i ett givet ämne för att kunna muntligt eller skriftligt redogöra för det. De flesta uppgifter avsågo en halv timmes framställning. En s. k. opponent var på förhand utsedd, som även den skulle grundligt genomtänka ämnet för att efter inledarens framställning kunna komplettera och kritisera, om så behövdes. Sådana uppgifter uppgingo till ett 40-tal. Redogörelse för t. ex. mantalskrivning, taxeringsnämnds sammansättning, hushållningssällskapens verksamhet, hälsovård, landsting, fattigvård, styrelser och nämnder i en landskommun, politiska och kommunala val m. m. Efter dessa föredrag förekom ofta diskussioner.

Så hade vi två trevliga stämmor: en med Revinge församling i Skåne, varvid en avskrift av kommunalnämndens protokoll vid sammanträde den 10 okt. 1925 till förslag för inkomster och utgifter utdelades. Stämman leddes av kommunalordf. kursdeltagaren.

En mycket livlig stämma hölls med Karlskoga kommunalfullmäktige, varvid också efter vad jag tror, verkliga uppgifter förelägo. Denna stämma blev sedan överklagad i till kungl. maj:ts befallningshavande i Örebro län ställd klagoskrift, varigenom man kunde se huru en sådan sak tillgick. Det var några kursdeltagare som överklagade stämman på grund av en ansökan från källarmästare Åberg om rätt att utskänka pilsnerdriicka, klass II, till spisande gäster. De läto maskinskriva överklagningen och utdela till kamraterna som ex. på en sådan sak, då de ansågo frågan av principiell betydelse. Vilket vittnar gott om vakenhet och intresse.

Med saknad skildes man åt vid den instruktiva kursens slut. Om de soc.-dem. kvinnorna vid liknande kurser kunde komma i tillfälle att erhålla ledning eller föredrag av denne erfarne pedagog och politiker, som under en lång tid som få levvt med i händelsernas brännpunkt vore säkert förmånligt. Vi lärarefolk fattade saken så beträffande oss, enligt vad jag ofta hörde. Ingeborg Sjögren.



Kursdeltagarna.

Sommarkursen på Hvilans folkhögskola.

Den av Skånes soc.-dem. kvinnodistrikt anordnade kursen på Hvilans folkhögskola, Åkarp, 10—18 juli, kan anses synnerligen vällyckad. Såväl föreläsningar som föreläsare voro valda med stor omsorg. D:r Ada Nilsson talade i befolkningsfrågan, d:r Elsa Belfrage i kvinnohygien, d:r Enoch Ingers om den moderna storindustriens genombrott och om den offentliga barnvården, direktör Anders Hellkvist om fattigvården, folkskollärare Eric Blad höll ett instruktionsföredrag i kommunalkunskap och fru Malin Holmström-Ingers talade om barnuppföstran. Dessutom höllos några litterära föreläsningar och anordnades diskussionstimmar, bl. a. "Gift kvinna i statstjänst", med Blenda Björk, Tomelilla, som inledare.

Kursen, som räknade trettio deltagare, var emellertid avsedd dels som upplysningskurs och dels som sommar- och semesterkurs, varför programmet naturligtvis upptog

även en del utflykter, däribland till Alnarps trädgårdsskola och till Burlövs gamla intressanta kyrka och prästgård. Under ledning av riksdagsman Anders Paulsson, Arlöv, gjordes besök å Burlövs åldersdomshem, en mönsteranstalt i sitt slag, och å Malmö försörjningsinrättning, där direktör Hellkvist välvilligt ställde sig till förfogande som ciceron.

Fredagen den 16 hölls valkonferens i Åkarp med föredrag av Signe Vessman, Olivia Nordgren och ombudsman Olof Andersson.

Kursen, som är den första i sitt slag, kommer att, hoppas vi, följas av flera. Det är av stor betydelse för arbetarekvinnorna landet runt att någon gång samlas under sådana förhållanden, att tiden tillåter dem komma i närmare beröring med varandra. Det stärker samarbetet och ger en liten ersättning för det många gånger långtråkiga och mödosamma arbetet ute i bygderna. Samvaron med andra för samma sak intresserade kvinnor ger nya uppslag och idéer och arbetsviljan blomstrar åter upp hos dem, som kanske varit nära att förtröttas. M. L.



Hvilans folkhögskola.

Vad är Stripa?



Stripa gruva.



Ramsberg.

Längst upp i nordvästra hörnet av Västmanland, fast tillhörande Örebro län, ligger en hel samling av gruvor. I skolgeografin betecknas området som Nora—Lindes bergslag. Några kilometer västerut från Storå järnvägsstation ligger Guldsmedshyttan och Stripa, mera åt norr och litet längre från Storå ha vi Stråssa.

Den storslagna bergslagsnaturen, som här framträder i all sin prakt, gör en landsvägsfärd i dessa trakter till en upplevelse. Gruvdriften här har gamla anor, vid en del gruvor ända till flera hundra år, som t. ex. vid Stripa.

Gruvan äges av ett bolag. Större delen av aktierna innehavas dock av en brukspatron, som även är ägare av en del andra gruvor och verk och vars förmögenhet räknas i miljoner. Personligen har han intet intresse av att arbetet kommer i gång vid gruvan, ty enligt hans eget uttalande har arbetet under många år drivits endast som "nödhjälpsarbete". Vad gäller då den ursprungliga striden vid Stripa? Vad striden nu gäller kan väl knappast någon människa bli klok på. Sedan mars månad 1925 gå Stripaarbetarna i strejk för högre löner. Genomsnittslönen vid tiden för strejken var kr. 5:16 à 5:17 pr dag eller kr. 28:44 pr vecka à 5½ dagar. Vem vill åtaga sig att räkna ut hur en medelstor familj (5 personer) skall kunna draga sig fram på denna inkomst, av vilken även hyra, ved och lyse skall betalas. De stora familjerna räknar man ju inte med, när man bedömer löneförhållanden. Det är väl inte meningen, att dessa alls skola existera, men ett faktum är ju dock att de finnas.

Stripaarbetarna fordrade emeller-

tid att i lönehänseende jämföras med arbetarna vid de gruvor som, fränsett Stripa, hade den lägsta daglönen, som i det här fallet belöpte sig till kr. 6:40 à 6:50 pr dag. Vid de flesta gruvor, där jämförelse verkställt, var avlöningen avsevärt högre.

För en vanlig människa förefaller sålunda Stripaarbetarnas krav ganska rimliga. De över lönerna bestämmande hade dock en annan uppfattning och så förklarades strejk. Att ingå på alla detaljer om timlön och ackord skulle föra alldeles för långt och finns f. ö. flera redogörelser för i dagspressen. Alltnog beslöt omsider arbetslöshetskommissionen att hänvisa arbetslösa från andra gruvfält till Stripa för strejkbryteriarbete. När de arbetslösa vägrade detta avstängdes de från understöd och annan hänvisning till arbete.

Den soc.-dem. regeringen upphävde A. K:s beslut och om detta står nu den politiska striden. Av de nuvarande regeringspartierna betecknas strejken som en okynnesstrejk, med vad rätt kan säkert var och en av Morgonbris läsare själv bedöma.

Hurudan är då stämningen bland dessa arbetare själva vid det här laget?

Ja, säkert är att detta 100-tal arbetare, när de gingo till strid för en drägligare existens, aldrig drömde om att denna strid skulle utvecklas till en strid om regeringsmakten. Äldre, som de flesta äro och sansade och lugna, som bergslagsbor i allmänhet, se de med största jämnmod mot framtiden. De veta med sig att de inte varit obilliga. Om de för att rättvisan skall segra få svälta litet mer än vad de förut ha gjort betyder inte så mycket mena de. De un-

derstöd organisationerna kunna lämna äro ju inte stora och det finns ju även en del oorganiserade och bland dem råder dock verklig och bitter nöd. Ja, nöden gästar naturligtvis även de större familjerna bland de organiserade, men där är något mera av trygghet, när man vet att kamraterna inom organisationen inte lämnar någon åt sitt öde. Ett det vackraste bevis på mänsklig solidaritet kan man väl kalla dessa organiserade arbetares omtanke om de oorganiserade. Ty inte heller dessa senare lämnas ensamma i sin nöd, utan få del av de insamlingar och bidrag, som de organiserade kunnat åstadkomma. En solidaritetsgärning så vacker och storslagen i all sin enkelhet, att den sannerligen kunde ha en hel del att lära visst gott folk, som ofta brukar föra talet om fackföreningstyran till togs. För övrigt är gruvbefolkningen ett härdigt och duktigt folk, utlät sig en av veteranerna bland dem.

De ha tagit sig för med varjehanda småhantverk under den här tiden, som t. ex. skolagning, knivsmide, sågbladsskärning och en massa andra saker, som de sedan avyttra. Och de ha ortsbefolkningens synnerliga förståelse och sympati.

Och husmödrarna. Ja, det är så märkvärdigt att hur länge de övriga familjemedlemmarna än gå utan arbete, nog räcker arbetet till för husmodern. Hon blir aldrig arbetslös, inte kan hon gå i strejk och inte kan hon få semester. Det kan väl hända att hon kunde, men hon gör det inte. Och kvinnorna i Stripa leva sitt avskilda liv ungefär som förr och ha de allra flesta inte en aning om vilka riksviktiga personer de äro. Vid denna tid är

(Forts. å sid. 24.)

När det politiska genom- brottet kom till Berghälla.

I den lilla socknen Berghälla rädde bara för några år sedan gammaldags patriarkaliska förhållanden, var och en skötte sitt, och det var egentligen bara prästen och kommunalordföranden som bestämde och ordnade det samhälleliga livet för hela socknen.

Visserligen gingo de myndigaste bondgubbarna på kyrko- och kommunalstämorna, men de böjde sig alltid för den av dem erkända sakkunskapen och hände det någon gång att de yttrade sig i någon fråga, så gjorde de det endast för att instämma i de förslag som framlagts av höga vederbörande.

Nog var det väl ett och annat som inte var så väl ordnat inom kommunen, fattigvården t. ex., nog var det både si och så med kosthållet för de gamla som voro intagna på fattigvårdsinrättningen, och renlighet och tillsyn var man heller inte överdrivet noga med, men man var så van vid att det skulle vara så, att det inte var någon som reflekterade över den saken, allraminst de fattiga själva.

Den som räkat ut för olyckan att bli fattig, den fick också finna sig i fattigdomens följder, det var så naturligt att det inte alls var något att fundera över.

Visserligen hände det en och annan gång att arbetarna nere vid bruket ställde till möten och bråkade, men de hade ju ingenting att säga till om, så dem behövde ingen fästa sig vid.

Skolundervisningen var nog inte heller den bästa, men far och farfar och farfarsfar hade klarat sig med mycket mindre skolundervisning, ja t. o. m. med ingenting alls och de hade rätt sig riktigt bra, och för resten att ödsla bort tiden med något så onyttigt som att läsa rar väl ganska gagnlöst, då var det väl bra mycket bättre få barnen i arbete så snart som möjligt så de kunde försörja sig.

Men även till vår lilla avkrok av världen nådde dyningarna av de politiska fejderna runtomkring, och så småningom fick småfolket i den lilla socknen mer och mer att säga till om, och en vacker dag så stegade några av arbetarna från bruket in och bänkade sig på kommunalstämman.

Och det värsta av allt, de nöjde sig inte med att instämma i vad prästen och kommunalordföranden föreslog, de opponerade sig och kommo med nya förslag. Bestörtningen var allmän och arbetarnas uppträdande betecknades som minst sagt oförskämt. Men de läto inte avspisa sig, de kommo åter stämma efter stämma, och

nog kunde de få ett och annat förslag något ändrat, men de voro ännu för rå att något nämnvärt göra sin vilja gällande.

Men så kom det politiska jordskredet, och den allmänna rösträtten genomfördes. Och nu var det inte längre penningen och kyrkan som innehade rösträtten, utan nu var det människorna. T. o. m. kvinnorna som man aldrig varit van att räkna med, fingo var sin röst, medborgarrätten hade gjort sitt intåg, ett helt nytt begrepp hade kommit in i samhällsuppfattningen.

Väl gnuggade sig många av de gamla makthavarna yrvaket i ögonen, när den nya medborgarhären kom frammarscherande, visst var det något oerhört detta, att vem som helst, således även den som ingenting hade av ekonomiska ägodelar skulle få vara med och bestämma, men det var ett faktum, det kunde inte ändras.

Nog gick det väl ändå an med arbetarna och torparna, de voro ju män, men vad man hade allra svårast att finna sig i var att kvinnorna också skulle ha rättighet att göra sin röst hörd.

Inte kunde man skylla dem för något överdrivet politiskt intresse, de flesta av dem delade nog männens uppfattning, att det endast var männen som begrepp dessa saker, och de ansågo sig ha så tillräckligt med arbete att sköta sin mat och sina grytor, så de absolut inte kunde offra ens så mycket tid som det tog att på valdagen infinna sig vid vallokalen för att fullgöra sin medborgarplikt. Men det fanns dock en och annan som hade litet intresse över även för det stora hemmet, samhället.

En sådan var smeden Larssons hustru. Hon inte bara deltog i valen, hon lät även sätta upp sig som kandidat, och det dröjde inte länge förrän hon kom in i fattigvårdsstyrelsen, där hon fick ett ganska tacksamt arbetsfält, fastän det kanske i början tog emot litet när man skulle försöka rubba något på mångåriga bruk och seder. Hon skulle nog heller aldrig lyckats utföra vad hon gjorde om inte de socialdemokratiska arbetarna vid bruket varit vakna och påpassliga och lyckats förvärva majoriteten i fattigvårdsstyrelsen. Nu dröjde det emellertid inte länge förrän det blev en helt annan ordning vid ålderdomshemmet både vad mat, renlighet och ordning beträffade, och fru Larsson var själen i det hela, hon gick helt upp i sin strävan att bereda en dragligare tillvaro för de gamla, fattiga och dessa visste också berätta hur hon rätt vad det var kom och hälsade på dem och såg efter att allt var som det skulle, och de hade inte ord nog för sin tacksamhet emot henne.

Men gummorna ute i socknen, de runkade på huvudena, lade sina ansikten i djupsinniga veck och tisslade och tasslade

om hur synd det var om Larsson som hade en sådan hustru, som inte skötte hemmet och barnen, utan sprang på politiska möten, och lade sig i saker som hon inte begrep, för naturligtvis kunde hon inte begripa politik eftersom hon var kvinna, och när hon så ändå intresserade sig för politiken, så skötte hon givetvis inte hemmet, det var då så säkert så det tvivlade man inte ett ögonblick på. De som kände till förhållandena visste dock berätta något annat, och de män som samarbetade med henne i nämnder och styrelser sade allt som oftast: "Ja, den fru Larsson, det är ett duktigt fruntimmer, hon är lika god som någon karl." Det var nämligen det bästa beröm de kunde ge en kvinna.

Nu har den nya tidens vindar även blåst in över Berghälla, nu är inte fru Larsson så ensam längre i sitt intresse för skapande av bättre samhällsförhållanden, kvinnorna ha där liksom på många andra ställen i vårt land, kommit till insikt om, att även de behövas i samhällsarbetet, och att om samhället verkligen ska bli det hem det bör vara för alla dess innebyggare, då måste både män och kvinnor hjälpas åt i arbetet för ordnandet av det samma. De tillhöra därför de politiska organisationerna och försumma aldrig att deltaga i valen, och som majoriteten av befolkningen utgöres av arbetare och småfolk, så är där socialdemokratiens seger vid de stundande valen tryggad, liksom den skulle vara överallt, om endast alla röstberättigade män och kvinnor av fattigfolket gjorde sin plikt på valdagen och infann sig vid valurnorna för att sluta upp kring socialdemokratien.

L a s p e - T a j e.

Till våra avdelningars styrelser.

De av våra avdelningar som ej ännu ordnat sitt studiearbete för hösten, torde omedelbart upptaga denna fråga till behandling. Råd och upplysningar erhållas direkt från A. B. F:s centralbyrå eller från Kvinnoförbundets styrelse. Vi påminna även i detta sammanhang om den av A. B. F. utgivna broschyren "Arbetarnes studiecirkelverksamhet", som vi i början av året utsände till klubbarna, och i vilken alla upplysningar angående bildningsarbetet och dess organisation lämnas.

F ö r b u n d s s t y r e l s e n.

Kvinnor! Deltag i partiets agitation. Läs dess skrifter, utgivna till valen!

Vårt studiearbete.

IV.

(Forts. fr. förg. n:r.)

Professor Lindgren anförde, som ett mycket bärande skäl för avslag, att om man påtrugade kvinnorna myndighet, så skulle säkerligen ett stort antal av kvinnorna, som inte ville begagna sig därav, försättas i den tvingande nödvändigheten, att till vederbörande domstolar ingå med ansökningar att bli rättigheten kvitt. Och kunglig sektern Jonas Alströmer karakteriserade tiden som "emancipationslustans tidevarv", då alla behärskades av begär efter "en lössläppt frihet för egen räkning", och som en ursäkt därför yrkade man även på frihet för andra. "Men", utropade han, "vore jag kvinna skulle jag dock undanbedja mig en ära som mången med känedom om Guds allvisa ordning, i sann kvinnlighet, icke utan blygsel skulle kunna bära. En självständig kvinna är ett oting, ty hon är inte man inte heller kvinna, utan något mitt emellan."

Prosten Ljungdal påstod att omyn-dighetstillståndet var en förmån och att ingen, som har verklig ömhet för kvinnokönets sanna välfärd, borde vilja beröva detsamma denna förmån, och biskop Björek sökte med stöd av bibelns ord bevisa att kvinnan skulle vara mannen underdånig, och anförde vidare, att "om hon skulle kunna bli en god maka måste hon alltid i visst avseende uppfostras till en i utvärtes mätto beroende ställning. Hela hennes skick i klädedräkt och beteende bör vara ett uttryck av denna hennes ställning och bära prägel av den in-dragenhet som för henne ägnar sig". Han ansåg sig dock kunna gå med på att kvinnan skulle erhålla myndighet vid 30 års ålder, "ty då lever kvinnan ej mera så mycket i sin känsla, rosendrömmarna hava till en del försvunnit, och hon är därför mera lämpad för praktiska värv".

Givetvis saknades inte heller för-svarare för reformen, vilka visst inte stodo motståndarna efter i vältalighet. Det var en ordduell med klingorna omvirade av liljestänglar och rosenslingor, och nog kan vår tids riksdagsmän hålla långa, granna tal när det gäller att mota kvinnorna från erhållande av för mycket frihet, men i lyrisk vältalighet stå de



Denna bild ha vi saxat ur de holländska arbetarekvinnornas tidning. Den visar hur kvinnorna klädde sig för cirka 80 år sedan och den kvinnliga typen av i dag. Onekligen tycker man att den sistnämnda bättre passar ihop med medborgerliga rättigheter och den för 80 år sedan så för-fasade självständigheten.

läst för föreläsning föregångarna efter, poesin har försvunnit, verkligheten har tagit vid.

Hur som helst så fingo nu emellertid kvinnorna den omstridda rättigheten, och blevo således ogifta kvinnor myndiga vid 25 år.

År 1884 sänktes myndighetsåldern till 21 år, och sedan äktenskapslagen ändrats dithän att målsmansskapet avskaffats, är även den gifta kvinnan förklarad myndig.

H. F—d.

Nya studieplaner för cirklarna.

Vägledning i socialiseringsfrågan och i medicinska studier.

För såväl äldre studiecirklar som för planerade nya är det av stor vikt att planera arbetet i god tid. Redan nu på sommaren böra böcker och studieplaner rekvideras. Vad dessa senare beträffar kan meddelas, att A. B. F:s centralbyrå tillhandahåller en samlingspärm med studieplaner. Pärmen kostar 5 kr. och innehåller en full uppsättning av de i särtryck tillgängliga studieplanerna, alfabetiskt ordnade. Ej minst värdefullt är, att köpare av pärmen erhåller även i fortsättningen de nya studieplanerna efterhand som de utkomma.

I dagarna föreligga i särtryck två nya studieplaner, en i socialiseringsfrågan, utarbetad av biträdande sekreteraren i socialiseringsnämnden, fil. d:r Erik Linder. Den andra studieplanen är författad av prof. Einar Sjövall och avhandlar studiet av teoretiskt-medicinska ämnen i anslutning till en del nyutkomna arbeten.

A. B. F:s anslag.

För innevarande verksamhetsår har icke några ändringar vidtagits i fråga om bestämmelserna för A. B. F:s anslag, vilka alltså fortfarande utgå till följande ändamål:

För bokinköp

utgår anslag till den första cirkeln på plats, där A. B. F. ej förut har något bibliotek. Anslaget utgår i form av inbundna böcker med samma belopp som cirkelns eget bidrag, dock högst 25 kr. till en cirkel.

Biblioteksmateriel.

Till den första uppsättningen biblioteksmateriel erhålles A. B. F:s anslag med halva anskaffningskostnaden, dock högst 50 kr. till ett bibliotek. För detta anslag liksom för cirklarnas gällar, att rekvisitioner skola insändas till centralbyrån. Likvid behöver dock ej insändas, utan kan det rekvirerade erhållas mot postförskott med avdrag av A. B. F:s anslagsbelopp.

Föreläsningkurser.

Här gäller den bestämmelsen, att alla platser i landet äro ekonomiskt jämställda. Kursavgifterna äro alltså lika för alla platser och utgöra: 65 kr. för en serie om 3—6 föreläsningar av en föreläsare; 10 kr. för varje föreläsning utöver 6; 5 kr. för varje övningstimme eller studiecirkeltimme under föreläsarens ledning.

Vid av distriktsstyrelser eller dyl. anordnade turnéer sänkes kursavgiften med 10 kr. för kurs om 3—6 föreläsningar om turnén omfattar minst 3 närliggande platser och med 20 kr. om turnén omfattar 5 platser och däröver.

Utöver kursavgiften ha lokalanordnarna att bekosta alla lokala utgifter såsom lokalhyra, reklam m. m. Däremot betalar A. B. F. föreläsarnas arvoden, resor och vivre. Någon som helst uppgörelse av ekonomisk art mellan föreläsare och anordnare behöver alltså icke förekomma.

Ny upplaga av A. B. F:s bokförteckning.

En ny upplaga av A. B. F:s bokförteckning för studiecirklar och bibliotek har utkommit. I bokförteckningens inledning lämnas en hel del för studiecirklar och bibliotek värdefulla meddelanden, såsom om bokförteckningens uppgift, om A. B. F:s studiekommittéer, om sättet för cirklarnas och bibliotekens bokanskaffning samt om villkoren och vägarna för erhållande av allmänna anslag och understöd härför (från stat, landsting och kommun).

Bokförteckningen innehåller uppgifter om författarenamn, boktitel, förlag, pris och utgivningsår för över 2,000 böcker och bokverk, uppdelade i 19 huvudavdelningar.

1924 års bokförteckning har legat till grund för den nya katalogen. Men för-äldrade eller ur bokhandeln utgångna arbeten ha strukits till ett antal av något över 100. I stället ha nya arbeten införts

Vår fackföreningspalt. Lag om samhällets barnavård.

Ett uppseendeväckande domstolsutslag i Amerika. Enligt ett meddelande i den amerikanska landsorganisationens arbetarepressmeddelanden ha 37 kvinnliga fackföreningsmedlemmar dömts till fängelse från 10 till 50 dagar jämte böter från 100 till 350 kronor. Deras "förbrytelse" består däri, att de som medlemmar av sina fackföreningar deltagit i en strejk inom beklädnadsindustrin i Chikago för två år sedan, vilken nedslogs på grund av de av den reaktionäre domaren Sullivan fastställda beryktade tvångsbestämmelserna, och icke ville underkasta sig domstolsutslaget. De dömda äro medlemmar av sömmerskefackföreningarna i Chikago, som äro anslutna till landsorganisationen. En av de dömda har mannen, som är arbetsoförmögen, att försörja, och några ha fyra till fem barn att draga försorg om. En del av barnen äro spädbarn. Fängelsemyndigheterna ha försatts i stor förlägenhet hur de skola förfara beträffande dessa. Man har funderat på att skicka barnen till en särskild avdelning i fängelset och anskaffa sköterska för dem. Präster och andra socialt intresserade personer ha insänt nådeansökningar till myndigheterna, och två kvinnodelegationer ha haft företräde hos de ansvariga rättsinstanserna men utan resultat. Domen över de 37 fackföreningsmartyrerna står fast. Det så prisade fria Amerika har tydligen även sina skuggsidor.

Det danska arbetarskolförbundets 25-årsjubileum firades i samband med förbundets tionde ordinarie kongress den 20—27 juni i Köpenhamn. Samtidigt kunde fru Johanne Jensen, förbundets vice ordförande, fira ett ganska märkligt jubileum. Hon hade nämligen i 25 år tillhört styrelsen, och blev på grund därav föremål för mycket hjärtliga

hyllningar i form av gåvor, blommor och telegram.

I kongressens förhandlingar deltog förutom styrelsen och revisorerna 113 delegerade. Bland gästerna märktes herr R. Stenhuis från internationella fabriksarbetarefederationen och fru Hilda Rosenqvist från Svenska grov- och fabriksarbetareförbundet.

Med anledning av förbundets jubileum hade utarbetats en festskrift, författad av förbundets ordförande, fru Andersen.

Verksamhetsberättelsen för tiden 1 april 1923 till 31 mars 1926 föredrogs av ordföranden, som gav en utförlig framställning av de lönerörelser som förts. Under år 1925 hade förbundet haft omkring hälften av sina medlemmar indragna i storstrejken. Trots de stora ekonomiska uppostringar, som förbundet måst göra, hade medlemsantalet under den tid verksamhetsberättelsen omfattade, stigit med 568, vilket tydligen gav vid handen, att förbundet med tillförsikt kan se framtiden an och hoppas på nya framsteg. Diskussionen angående verksamheten tog en halv dag och slutade med ett enhälligt godkännande. Räkenskapsberättelsen godkändes likaledes enhälligt.

Bland beslut angående stadgeändringar kan nämnas ett, som gick ut på att förbundets ändamål även skall vara att söka avskaffa allt söndags-, övertids- och nattarbete, som icke är absolut nödvändigt. Vidare beslöts, att understöd vid arbetskonflikter hädanefter skall utbetalas från och med konfliktens första dag.

De hittillsvarande helt avlönade funktionärerna återvaldes med acklamation.

Nästa kongress bestämdes att hållas år 1929 i Vejle.

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinno-distrikts rådfrågningsbyrå för mödrar. Doktor Gärda Lidfors av Geijerstam, Götabergsgatan 26, Göteborg. Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl. 11 f. m.—1 e. m.

Tidevarvets rådfrågningsbyrå för föräldrar, Slussplan 1, 2 tr., Stockholm. Mottagning torsdagar kl. 9.30—10.30 f. m.

(omkring 200), därav under år 1925 och 1926 utkomna till ett antal av 113.

Den stora avdelningen samhälls- och rättsvetenskap m. m., som i förra upplagan förelåg i en enda avdelning, är i denna nya upplaga uppdelad i 10 underavdelningar. Härigenom bör det bli mycket lättare för studiecirklar att orientera sig i katalogen och finna lämplig litteratur för sina specialstudier.

Katalogen utsändes efter rekvisition hos A. B. F:s centralbyrå, Stockholm 1. Dess pris är 1 kr. plus porto.

I femtiofjärde paragrafen talas om åtgärder mot missförhållanden i fosterhem och säges däri, att om fosterbarns förhållanden i hemmet eller barnafostrares olämplighet äro anledning till att barnets vård och fostran icke är tillfredsställande, skall nämnden söka vinna rättelse. Barnafostrare kan också tillhållas att sända fosterbarnet till arbetsstuga, barnkrubba eller liknande anstalt, om fostermodern t. ex. är upptagen av förvärvsarbete om dagarna. Skulle sådana åtgärder visa sig gagnlösa, skall nämnden förelägga barnafostrare att lämna barnet från sig till den, som är skyldig att taga hand om detsamma (modern). Kan så ej ske eller är lämpligt och kan barnet ej utan allvarlig våda kvarbliva i fosterhemmet, har barnavårdsnämnden att omhändertaga barnet och därvid förfaras såsom med barn, som omhändertagits för samhällsvård. Barnafostrare får ej ha mer än två fosterbarn under ett år, såvida ej särskilt tillstånd gives. I motsatt fall har nämnden att förfara på sätt, som ovan säges, d. v. s. ålägga fostermodern att lämna från sig det barn, som icke får kvarstanna eller ock får barnavårdsnämnden taga barnet för samhällsvård, varom i femtiofemte paragrafen stadgas. Det är verkligen beklagligt att koncessionstvång för fosterbarnsvård utöver två fosterbarn ej införts. Runt om i Stockholms grannskap och f. ö. litet varstans i landet växer barnhem upp som svampar ur jorden. Dessa barnhem måste hålla allt för låga avgifter för att bestå i konkurrensen om fosterbarnen. Ofta äga mödrarna ej ens till den första månadsbetalningen, utan låna ihop den. Barnafostraren tar barnet i den tron att betalningen skall erläggas punktligt eller i förhoppning att barnavårdsmanen skall reda ut saken, så att betalning kommer. Kalkylerna äro låga och när det klickar i beräkningarna, så finns det ingen möjlighet att hålla hemmet uppe ens anständigtvis.

Efter en nyligen företagen granskning av barnhem plocka vi ur redogörelsen: "Hemmets avveckling önskvärd. Föreståndarinnan synes ej hava minsta begrepp om spädbarnsvård. Barnen badas i samma

vatten och hava gemensam handduk. Sängarna våta och smutsiga. Barnen snuviga och bleka. Hemmets hjälp otillräcklig. Barn under ett år böra ej placeras i detta hem. Ej mer än högst tre barn under ett år i detta hem. Barnen äro klena och skötseln av flaskor och nappar lämnar mycket övrigt att önska. Tvätten förrättas inne i köket om vintern. Otillräckligt med barnkläder finnas och räcka ej till mer än ett ombyte på dagen. Barnens hud föredde symptom på bristande vård. Önskligt är att hemmet snarast avvecklas" o. s. v. är omdömet om de flesta av de tjugu undersökta hemmen. Stockholms barnavårdsnämnd har ej tillsynen över de hem, som äro belägna i andra kommuner, utan det är resp. barnavårdsnämnder, som skola inspektera dem. Låt den kvinnliga barnavårdsledamoten göra detta och inspektera grundligt! Om man skriver till barnavårdsnämnden och förfrågar sig om ett hem, får man i allmänhet till svar: "Hemmet synes vara gott." Anmärkningsvärt ofta har svaret lytt: "Fosterföräldrarna äro nyinflyttade och vi känna dem ej närmare, men de synas göra ett gott intryck." Det är något upprörande att sådant får existera som ovan skildrats och det skulle blivit bättre med koncession och skärpt kontroll. Men hur upprörande det än är kan jag inte underlåta att peka på de andliga missförhållanden, under vilka fosterbarn växa upp. Det är mycket vanligt att fostermodern, i barnets närvaro, talar om dess slarviga och försumliga föräldrar och att hon inte vet hur hon skall kunna klara sig om inte pengar snart kommer. En barnhemsägarinna sade för endast några dagar sedan i både min och läkares närvaro till ett fyraårigt barn: "Det kommer an på din mamma, som inte skickar pengar, att vi skall bråka så för din skull!" Förut hade hon talat om, att barnen brukade skämtsamt fråga, när de sågo en postanvisning, om det var mamma som skickat pengar och den, som fick veta att det var mamma, sade då till de andra barnen: "I dag har min mamma sänt pengar, så att i dag får jag äta!" Det är skämt bland barnen. Vilket hotande spöke blir inte denna okända mamma för det stackars barnet och hur upprörande! Den stackars sargade kroppen kan läkas och helas under god vård, men själens sår läkas aldrig. Kamrater i Barnavårdsnämnderna: Se upp med fosterhem och barnhem!



Deltagare i kvinnokursen 1—9 juli.

Från kvinnokursen 1—9 juli.

A. B. F:s andra kvinnokurs är nu avslutad och det är med verklig saknad man lämnar Brunnsvik för att gå tillbaka till vardagens grå. Detta vackra, hemtrevliga, glada Brunnsvik, som, tack vare rektor Hugos utomordentliga ledning skapar detta goda kamratskap och arbetsintresse. Vid kursen ha vi fått såväl andlig som lekamlig spis. Programmet var i huvudsak detsamma som vid den i förra numret refererade kursen. På den korta tid, vi hade till vårt förfogande, kunde vi inte hinna lära oss de ämnen som ingick i kursplanen, men vad vi hunno få var ett levande intresse för just dessa ämnen. Äro icke kommunallagarna, sociallagstiftningen och folkbildningsarbetet ämnen som varje arbetarkvinna borde lära sig att förstå? Hur skola vi kunna arbeta för en bättre framtid om vi icke lära oss att förstå nuvarande samhällsordning? Till alla dem, som vilja förena nytta och nöje, är Brunnsvik att rekommendera. Fram för upplysnings- och bildningsarbetet. **Kursdeltagare.**

Anmälan om fosterbarn, såväl som anmälan om förflyttning, olämpligt fosterhem eller barnhem kan göras både skriftligen och muntligen, alltså även per telefon, hos nämnden eller ledamot av nämnden utsedd. Se par. 17. **S. L.—n.**

Flera fäder och "Riksfadern" samt andra underligheter.

Vid genomläsandet av dagens nr av Social-Demokraten, i vilken skildras dels en konferens med deltagare från såväl socialdemokratiskt som frisinnat kvinnohåll, dels en artikel i Tidevarvet av Devinez (Elin Wägner) frågar jag verkligen: Hur är det möjligt att socialdemokratiska kvinnor ännu kunna vara så oupplysta om barnavårdslagarna att de tro på och instämma i dylikt nonsens? Vilken rådhusrätt eller häradsrätt skulle ge en moder som har fem, ja tre eller två män att uppgiva som eventuell fader rätt att gå eden? Ingen. Vid flera tillfällen har jag i Morgonbris och andra tidningar, sagt ifrån att moderns trovärdighet prövas mycket energiskt och att hon måste förete trovärdighetsintyg för att få gå fyllnadsed. Annars får utpekad barnafader gå eden. Att han i tveklaktigt fall blir dömd beror på att han icke kan sig med ed fria. Om han det kan blir han fri. Risken för att en mor svär fast en barnfader är lika stor som risken att en barnfader svär sig fri. Vem

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Lesjöfors.

Lesjöfors soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt 11:te årsmöte söndagen den 7 mars. Till mötet hade inbjudits några intresserade kvinnor i Råmen. Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes och styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Klubbens inkomster och utgifter ha balanserat på en summa av 246:63. Av årsberättelsen framgick att klubben under året hållit 12 ordinarie möten och har varit besökt av en föredragshållare, fru Disa Västberg, men själva föredraget hölls i Råmen. Till distriktskonferensen i Karlstad insände klubben 3 motioner samt var representerad med ett ombud. Klubben har även deltagit i en vällyckad minnesfest över Branting, varvid riksdagsman Norling höll minnes-talet. I april 1925 kunde klubben fira sin 10-åriga tillvaro med en gemensam festlighet tillsammans med ungdomsklubben Frihet som då firade sin 5-åriga. Vidare har klubben medverkat i en utflykt till Djuprämens ålderdomshem och trakterat dess pensionärer med kaffe och musik.

Den internationella kvinnodagen har klubben högtidligt hållit tillsammans med kvinnoklubben i Långban, varvid förekom tal av riksdagsman Norling, sång och musik samt kaffe; det hela festligt arrangerat för mötesdeltagarna. En ganska trevlig julgransfest har även hållits som i synnerhet av barnen är mycket efterlängtat. 338 ex. av "Morgonbris" ha sålts.

Styrelsen i sin helhet omvaldes: Ellen Steen, ordf. och korresp. sekr., Augusta Larsson, sekr., Hulda Norling, kassör. Till kommissionär för "Morgonbris" Beda Hellqvist.

Sedan en fråga diskuterats angående möjligheten för bildande av en kvinnoklubb i Råmen avslutades dagens förhandlingar vid ett välldukat kaffebord.

Med hälsning till klubbarna landet runt från Lesjöfors kvinnoklubb.

S e k r.

Från Sala.

Sala socialdemokratiska kvinnoklubb höll sitt årsmöte den 12 januari varvid klubbens års- och revisionsberättelser föredrogs och godkändes. Styrelsen erhöll full och tacksam ansvarsfrihet. Under året ha hållits 12 ordinarie möten. Två offentliga möten med föredrag ha anordnats, därav ett i mars månad med fru Sigrid Lundin från Stockholm som talare och ett i oktober då fru Agnes Söderqvist från Västerås talade. Det senare var anordnat med anledning av den internationella socialistiska kvinnodagen. I upplysningssyfte har klubben på ett ordinarie möte inbjudit en ledamot av stadens pen-

vågar kvälja dom? Detta skrives i Morgonbris' pressläggning och vi torde återkomma.

Sthlm d. 3 aug. 1926.

S. L—n.

sionsnämnd att hålla föreläsning i folkpensioneringsfrågan. Till mötet voro även utomstående kvinnor inbjudna. Två familjefester ha under året gått av stapeln, därav en i samband med auktion på arbeten som klubbens medlemmar förfärdigat. Vid distriktskonferensen i Västerås var Vid distriktskonferensen i Västerås var klubben representerad med 2 ombud. Likaså har klubben deltagit i instruktionskursen den 7—8 nov. samt i distriktets sommarting den 18 juli, båda hållna i Surahammar. Till Brantingsfonden har klubben bidragit med 5 kr. och till fru Kata Dalströms minne med 3 kr. Av Morgonbris har under året försålts 775 ex. Klubbens medlemsantal var vid årsskiftet 31.

Till styrelse för innevarande år valdes: Frida Lindqvist, ordf., Sofia Ekeblad, v. ordf., Alma Julin, sekr., Elna Ahlin, v. sekr., Maria Engström, kassör. Till revisorer valdes Anna Åström, Lisa Klarin, Karolina Pettersson. Till kommissionär valdes Karolina Pettersson. Inkomster och utgifter ha under året balanserat på en summa av kr. 230:80 med en behållning av kr. 65:67.

Hälsningar till klubbarna landet runt.
Frida Lindqvist.

Från Vikmanshyttan.

Vikmanshyttans soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte den 7 febr. Styrelse- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes. Full och tacksam ansvarsfrihet beviljades. Under året ha hållits 11 protokollförda möten. Inkomster och utgifter ha balanserat på en summa av kr. 374:77 med en behållning av kr. 117:39 till nya året. Medlemsantalet var vid årets slut 14. Av Morgonbris har försålts 230 ex. Klubben har tecknat 3 andelar i Dala-Demokraten samt 5 kr. till Kata Dalströms minnesfond, till bildningsfonden 5 kr.

Den internationella kvinnodagen var anordnad som allmänt möte med tal av fru Ruth Gustafson från Stockholm, som höll ett medryckande föredrag.

Till styrelse omvaldes fruarna Klara Andersson, ordf., Ester Johansson, sekr., Amanda Lindberg, v. sekr., Anna Viklund, kassör. Nyvald Asta Johansson, v. ordf.

Efter det väl besökta mötet vidtog ett enkelt samkväm. Två nya medlemmar inröstades i klubben.

Till sist avslutades det hela med avsjungandet av "Internationalen".

Med hälsning till alla klubbar från Vikmanshyttans soc.-dem. kvinnoklubb.

A. V.

Från Kristinehamn.

Kristinehamns soc.-dem. kvinnoklubb har hållit årsmöte. Härmed ett litet axplock ur årsberättelsen. Klubben (som har uppehåll under högsommaren) har hållit 7 möten och 8 styrelsesammanträden. Medlemsantalet är f. n. 41. Mötena ha varit väl besökta samt ha förutom

löpande ärenden omväxlat med diskussioner, uppläsningar, deklamationer, kaffeservering m. m. Internationella kvinnodagen firades med arbetarekommunen och ungdomsklubben som inbjudna i all enkelhet, varvid underhållningen sköttes av klubbens "egna krafter", varjämte klubben haft en mycket lyckad julfest tillsammans med de båda nämnda organisationerna. Fru Disa Västberg har hållit ett offentligt föredrag över ämnet: "Arbetarekvinnornas nutidsuppgifter." F. ö. har klubben insamlat medel för inköp och utdelning av mat, skor och kontanter till jul. Samarbetet med arbetarekommunen är mycket gott. Likaså det inre klubbarbetet. Klubben är representerad i folkskole- samt lärlings- och yrkesskolornas styrelser, kommun- och distriktsstyrelser. Av Morgonbris har sålts omkring 525 ex. Styrelsen utgöres av: Emma Aspenberg, v. ordf. och korresp., Lydia Nääs, ordf., Klara Lindkvist, sekr., Hulda Djup, kassör, Hilda Nilsson, v. sekr., samt Hanna Lokander och Gertrud Kellstrand. Kommissionär för Morgonbris Anna Andersson.

Vi mötas alla både kända och okända kamrater i en varm önskan om framgång för våra klubbar.
L. N.

Från Växjö.

Söndagen den 11 april höll Växjö soc.-dem. kvinnoklubb sitt andra årsmöte. Av styrelseberättelsen framgår att klubben under året hållit 8 styrelsemöten samt 8 ordinarie möten. Dessutom har klubben hållit 2 möten med föredrag och samkväm, ett föredrag av fru Hulda Flood den 10 september, som talade över ämnet Kvinnan som medborgare. Det andra föredraget höll lektor Anna Christensson den 10 oktober. Ämnet var: Moderna uppfostringsprinciper. Båda mötena voro talrikt besökta.

Styrelse- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes samt beviljades styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet.

Styrelsen fick följande sammansättning: ordf. fru Anna Lindén, kassör fru Anna Ljungkvist, sekr. fru Ingeborg Pettersson, v. ordf. Rut Johansson och v. sekr. Emma Lövkvist. Revisorer blevo Augusta Haldén och Maria Nilsson.

Bland frågor, som diskuterats kan nämnas: Gift kvinnas innehav av stats-tjänst m. fl. En studiecirkel i föreningskunskap har arbetat under vintern, vilken letts av en av arbetarekommunens manliga medlemmar. Även har beslutats sända två deltagare till årets kvinnokurs i Brunnsvik.

Till partidistriktets tidningsfond har klubben lämnat ett bidrag av 100 kr. Av Morgonbris har försålts 297 ex.

Sedan dagordningen genomgått avslöts årsmötet med ett samkväm, varvid klubbens tack framfördes till den avgående ordf. Maria Nilsson för det arbete hon nedlagt i klubben.
M. N.

De kooperativa föreningarna (konsumtionsföreningarna) tillföra årligen sina medlemmar omkring 12 miljoner kronor i direkta besparingar.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Advokaten Gerd Schalling

Katarinavägen 9 A. Tel. S. 66 55. Mottagn. 2-6 e. m.

Vad är Stripa?

(Forts. fr. sid. 18.)

ju bärplockningen ett plus för dem i arbetet, men också ett tillskott i hushållningen. Visst har det varit bekymmersamt och hur det skall bli till vintern har man svårt att reda upp, men "en får göra så gott en kan, det är inte så gott för gubba heller".

Det lilla gruvsamhället gjorde ett allt annat än stridslystet intryck. En del av arbetarebostäderna voro ganska nya, med rymliga och ljusa lägenheter. Överallt var rent och snyggt med blomsterrabatter och grönsaksland kring varje hus. Arbetsanordningarna voro såvitt en annan kunde bedöma fullt moderna och en hel del till arbetarnas bekvämlighet fanns också, bl. a. bad även tillgängligt för familjerna. Förhållandet mellan arbetare och arbetsledning var också det allra bästa. Nå, men då vore väl inte så omöjligt att få fred? kan man fråga sig. Vem vet?

Kanske Stripaarbetarna "endast" äro utsedda till de "nödvändiga" offer en mäktig trust ibland behöver för att slå ihjäl en mindre önskvärd konkurrent?

Kapitalismen för ibland med sig så underliga företeelser och för kapitalismen betyder ett hundratal arbetares existens mindre än intet.

Agnes Söderquist.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs.! Lokal i D-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.
Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.
Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb sammanträder 1:a onsdagen i varje månad kl. 7,30 e. m. Hantverkaregat. 78, n. b. Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Persson, Box 54, Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström, Ljungsgård, Billesholms gruva. *Styrelsen.*

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.
Styrelsen.

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. Studiecirkeln torsdagar kl. 8 e. m.

Södra Förstäderas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i bibliotekslokalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin, Liljeholmen, tel. Gröndal 116. Sekr. Fru Karin Käll, Narvavägen 5, Stockholm. Tel. Östermalm 36 14.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.
Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.
Styrelsen.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.
Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus, Ordf. Fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 237.
Styrelsen.

Trällebergs soc.-dem. kvinnoklubb har möte andra måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Math. Friberg, Kyrkogatan 9.
Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.
Styrelsen.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg.
Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7,30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda,
Styrelsen.

Stockholm 1926. A.-B. Arbetarnes Tryckeri